

ШЫН

Ниитилел-политиктиг солун
1925 чылдың август 31-де үнүп эгелээн

№ 127
(17615)

2008 чылдың
ноябрь 6,
четверг

Садар өрттэ
4 рубль.

Великобританияның кадыны-ның чаңгыс борбак чээни, «Линли» садыг четкизинин тургузукчузу, виконт Дэвид Линли ноябрь 2-де Тыва Республиканың Национал музейинге «Хааннар шынаазының байлаа» Хаан базыры «Аржаан-2» деп делгелгениң ажыдышкынынга киришкен.

— Делегейниң 7 Элдеп чүүлдерин-биле деңежип турар бо алдын каасталгаларны делегейниң кайыдаа музейлери эдилээр күзелдиг. Оларның төрзүн черинче оруу берге болгаш шаптараазыныг болган. Баштай ону Эрмитажче мында Тывада мындыг чергелиг эртиней-байлак шыгжаар эптиг, камгалалдыг байдал чок болганы-биле ал-

гаш барган турган. Оон ыңай Национал музейниң байдалыгга мындыг үнелиг байлак тудар тускай дериг-херекселдер-биле дериттинмээн дээш эгиттинмээн турган. Ол дериг-херекселдерже республика бюджетинден акшаландырышкыны ТР-ниң Хоойлужудулга палатазы дуглап алгаш туруп бээрге, Тываның сенатору Сергей Пугачев дузазын көргүзүп, тускай видео-хайгаарал кылып болгаш ок эртпес шилдер-биле дерилгелерни садар акшаны берген деп, Ш.Кара-оол делгелгени ажыдып тура чугаалаан.

Бурунгу скифтерниң уран чүүл-биле таныжары-биле Сергей Пугачев, Салима даңгына, каасталгалар кылыгылары садарыгга мергежээн лорд Брюс Дандэс болгаш Эрмитажтың эртем ажылдакчызы Константин Чугунов база келген.

Найысылалга болушкуннар

ДАШТЫКЫ ААЛЧЫЛАР БЕЗИН МАГАДАП ЧАНГАН

«Бо делгелгениң каасталгазы болгаш эрттирип турары делегей чергелиг ажыл-дыр — деп, Дэвид Линли чугаалааш: — Мээң көргөн чүүлдерим магадаашкын, элдепсинишкын-биле бурунгу ус-шеверлерниң ажылын, оларның дириг амытаннарның мага-бодун сиилбип кылганын көөр кылдыр албадапты. 3 муң чыл назылыг уран чүүл амгы үениң дизайнерлеринге чаа бодал, эгелээшкыннерни алыр арганы бээр. Бо коллекция меңээ база чаа көрүш-оттушкун-биле ажылдаар идиг берип турарын билип тур мен» — дээн.

Бо делгелгениң ажыдышкыны Чангыс эп-сеткилдин байырлалының бүдүүзүндө болган болгаш байырлал хемчеглеринин эгезин салып, дыка улуг ужур-дузалыг болушкун болган. Чангыс эп-сеткил дээрже аңгы-аңгы чүдүлгелерин, нацияларның болгаш аңгы-

ларның кижилеринин эптешкени эвес, а салгалдарның болгаш үениң харылзаазы — бодунуң эрткен үезин билири, ол дээш чоргаарланып билири-дир.

Делгелгеге бир дугаар өөредилге улдунунда чүгле «5»-терге өөрөнгөн республиканың көдээ школаларының өөреникчилери чалаттырып, ону көөр аргалыг болган. «Бөгүңү болушкун чүгле алдыннар төрзүн черинче эглип келгени-биле эвес, өгбелеривистиң арттырып каан байлааның ачызы-биле өзүп орав салгалдарывысты кижизидер аргалыг болганывыс-биле улуг ужур-дузалыг» — деп, Тыва Республиканың Чазаның Даргазы Шолбан Кара-оол демдеглээн.

«Хааннар шынаазының байлаа» деп делгелге Тываның Национал музейинин доктаамал делгелгези болуп артар.

БИРГИ АЖЫК ЧУГАА

Дүүн, ноябрь 5-те, Кремльдин Улуг ордузунга Россия Федерациязының Президентизи Дмитрий Медведев РФ-тиң федералдыг хуралыгга бодунуң Айыткалын номчаан. Конституция езугаар алырга, Президентинин Федерация хуралыгга Айтышкыны — чурттуң удуртукчунуң хүлээлгези болур. Айтышкыны Президент парламентинин ийи палатазынга хүндүскүнүң (москваны-биле) 12 шакта номчаан.

Күрүне баштынчызы Айыткалыгга чурттуң бо чылгы болгаш моон соңгааргы иштики болгаш даштыкы политиказының кол угланышкыннарынга доктаап, күрүнениң чугула сорулгаларын айтып чугаалаан.

Россияның Президентизи Д.Медведевтиң бо бир дугаар Айыткалы.

Россияның Президентизи Д.Медведевтиң парламентарийлерге кылган Айыткалыгга бистиң республиканың Чазаның Баштыны Ш.Кара-оол база киришкен.

СКИФ АЙМАКТАРНЫҢ ТЫВЫЛГАНЫ

Тоолчургу чугаа

«斯基ф чуртунче
дээрден баткан
алдын аяк»

Скифтерниң чугаазы-биле алырга, бо чон аныяк. Оларның тывылганы мындыг хевирлиг. Ол үеде кижии буду баспаан черниң баштайгы чурттакчызы Таргитай деп кижии турган. Ол Таргитайның ада-иези, скифтерниң чугаазы-биле алырга, Зевс болгаш Борисфенаның уруу турган (мен аңаа бүзү-ревес мен — Геродот). Таргитай үш оолдуг: Липоксаис, Арпоксаис база эң бичиизи Колаксаис. Оларның тергидеп турар үезинде Скиф чуртунче дээрден алдын чүүлдер: хол андазыны, хол кадыры, ярмо болгаш аяк кээп дүшкен. Ол чүүлдерни бир дугаарында улуг огул көрүп кааш, тудуп алыр дээш, чеде бээрге, алдыннар от ышкаш кыва берген. Ынчаарга ортуну алыр дээш чоокшулай бергеш, холун сунарга база ындыг, алышкыларны кыпкан алдынның чалбыраажы аткаарлаар ужурга таварыштырган. Эң бичиизи чоокшулай бээрге, чалбыыш өжүп калган болгаш ол

алдыннарны ап алгаш, бодунуң бажыңынче чедирип алган. Ынчангаш алышкылар аразында чугаалашкаш, бичии дунмазы хаан болурунга чөлшээрешкеннер.

Ол Липоксаистен скиф аймак укталган болгаш, оларны авхаттар деп адаар турган. Ортун огулдан — катиарлар болгаш трасиелер аймактары, эң бичиизинден — хаандан — паралаттар аймаа. Шуту аймактарны каттыштыр сколоттар азы хаан аймаа деп адаар турган. Эллинер (бурунгу гректер) оларны скифтер деп адаар турган.

Скифтер боттарының угунун дугайында мынчаар чугаалаар турган. Олар баштайгы хааны Таргитайның үезинден оларның чер-чуртунче Дарияның (персид хаан) халдааш, утурганынга чедир барык 1 муң чыл хире болган деп санап турар. Үстүнде айыткан алдын кылыгыларны скиф хааннар кончук хумагалыг кадагалап, чыл санында бай-шыырак өргүл кылып эдилеп чорааннар...

ЧАНГЫС ЭП—КҮЧҮЛҮГ КҮШ

Амгы Россияның чаа байырлалы — Чоннуң чаңгыс эвиниң хүнүн бистиң республикага калбаа-биле демдеглээн.

1612 чылда Россия күрүнези кончук берге байдалга таваржы берген. Хоойлу езугаар эрге-чагырганың бажыңга олурган хаан чагырыкчылары күрүнени удуртуп шыдаваанындан Россияга аш-чут, каржы-хажагай чурум үрээшкыннери непертээн, чуртка чүнүң-даа ужу-бажы билдинмес дүвүрээзинниг, хөлээзинниг байдал тургустунган. Россияны камгалаар, Москваны, Кремльди хостаар дээш Минин биле Пожарскийге удурткан чурттакчы чон бир демниг, чаңгыс эп-сеткилдиг демиселче көдүрлүп үнгөн, Россия күрүнезинин хамаарышпас чоруун, чурттакчы чонун камгалаары бүгү улустун ыдыктыг херээ болу берген. 1612 чылдың ноябрь 4-те Москваны, Кремльди эжелекчилерден хостаан, поляк интервентилер дезде берген, Россияның хей национал чону тиелелгени чедип алган. Россияның тургустунарынга, хөгжүрүңге, хей национал чоннуң чаңгыс эвин, найыралын быжыглаарынга, сагыш-сеткилин каттыштыраарынга улуг рольду ойнаан бо төөгүлүг болушкунга тураскаадып, ноябрь 4-тү Чоннуң чаңгыс эвиниң хүнүнүң байырлалы кылдыр доктааткан.

Аян-шинчи киир каастаан Кызылдың Арат шөлүңге Чоннуң чаңгыс эвиниң хүнүңге тураскааткан найысылалдың чурттакчы чонунуң чыскаалы ноябрь 4-те 11 шакта болуп эрткен. Тыва Республиканың яамыларының, ведомстволарының, найысылалдың өөредилге, кадык камгалал, культура албан черлеринин, бүдүрүлгелеринин, тудуг, чурталга-коммунал ажыл-агый болгаш өске-даа организацияларның ажылдакчылары болгаш ажылчыннары, политиктиг партияларның төлээлери, Кызылдың чурттакчылары, аалчылары аңаа киришкен.

Чоннуң чаңгыс эвиниң хүнүнүң байырлалыгга тураскааткан митингиниң ажыттыганын чарлапкан. Тыва Республиканың Чазаның Даргазының оралакчызы Анатолий Дамба-Хуурак сөс алгаш, Тыва Республиканың Чазаның Даргазы Шолбан Валерьевич Кара-оолдуң Чоннуң чаңгыс эвиниң хүнү-биле чаңгыс чер-чуртугларыга чедирген изиг байырын дамчыткан. Россияның төөгүзү чижектер-биле байлак дээрзин ол айыткаш, чүнүң-даа ужу-бажы билдинмес дүвүрээзинниг, хөлээз-

зинниг 1612 чылда Россияның хей национал чону күрүнезин камгалаар дээш чаңгыс эп-сеткилдиг, бир демниг демиселче киргеш, Төрзүн чуртунуң хамаарышпас чоруун, культура-төөгү салгалын камгалап алган. Россияның чонунуң чаңгыс эви бүгү үелерде кол национал идея болуп келген болгаш ол ынчаар артар, ол бистиң эрткен, амгы болгаш келир үевишти харылзаштырып турарын демдеглээн. Бистиң үзел-бодалывыс, национал болгаш шажын-чүдүлгеге хамаарылгавыс чокка — шутувус Россияның хамаатылары бис, бистиң кол сорулгавыс чаңгыс — чөлшээржилгелиг, хамык чүве четчир күчү-шыдалдыг сайзыраңгай күрүнени тургузары болур.

Россияның төөгүзүндө алырга чоннуң чаңгыс эвин, найыралын быжыглаарынга херээженнер кезээде мурнуку одуругга чоруп келгенин, оон ужур-дузазының амгы үеде улам улгатканын Тываның Херээженнер эвилелиниң даргазы Раиса Күжүгет чугаазыгга демдеглээн.

Бүгү чылдарда, бүгү үелерде Россияның хей национал чону чаңгыс эптиг, быжыг найыралдыг болурун чедип алыр дээш туржуп келген, бо дугайында төөгүлүг болушкуннар херечилеп турар деп, Тыва Республиканың Хоочуннар чөвүлелиниң даргазы Кара-оол Маспык-оол байыр чедирген сөзүңге чугаалаан.

Чаңгыс эп — тайбын, чаңгыс эп — тиелелге, чаңгыс эп — чурттуң күчүлүг күжү, чаңгыс эп — Россияның национал идеясы болурун Кара-оол Андреевич чугаазыгга демдеглээш, чонну бот-боттарыгга эптиг-ээлдек, кичээнгейлиг, интернационалчы болурунче кыйгырган.

Тываның Аныяктар эвилелиниң даргазы Шуглур Доржу, «Чаңгыс демниг Россия» политиктиг партияның Тывада салбырының күүс-ком даргазы Эрес Соном чыылганнарга байыр чедиргеннер.

Арат шөлүңге байырлалдың концерти болган.

Таан-оол ХЕРТЕК.
А.Маспык-оолдун чуруу.

ТӨРЭЭН ЧЕРИВИС — ДЕЛЕГЕЙ СУДАЛЫНДА

Бо чылдың ноябрь 2-ниң хүнүнде 14 шакта Тываның төөгүзүнде туруп көрбээн болушкун болган: Би-Хемниң Хааннар шынаазындан тывылган «Аржаан-1» база назы-хар талазы-биле аразы 150 чыл болган «Аржаан-2» шаанда шагда 2500 чылдар бурунгаар Төп Азия дигте, амгы Тываның девискээринге чурттап чораан скифтер деп төрөл бөлүктүң хаанның болгаш ооң кадынының чевээнден тывылган алдын болгаш мөңгүн яңзы-бүрү каасталгаларын, эдилелдерин, эт-херекселдерин делгээн делгелгениң байырлыг ажыдышыны болган.

Төөгү шинчилеп турар эртемденнерниң сана-

лы-биле алырга, бо эртем ажыдышыны бүдүн делегейниң кижилеринин, цивилизацияның канчаар тыптып, сайзырап хөгжээниниң дугайында төөгүнү эде бижиир ужурга таварыштырар. Ынчангаш бистиң солунувус республиканың адын тудуп чоруур билдингир кижилерниң бо делгелгениң дугайында чүнү бодап турарын, аңаа хамаарылгазын, оларның санал-оналын айтырып, сонургаан бис. Ниитизи-биле олар моон соңгаар делгелге маңаа турумчуп, бодунуң ажылы-биле Тываның ат-алдарын, ооң сүлдө-демдээниң, хей-аадын бедик делгемнерже өөрү көдүрө бээр дээрзин кижилер бүрүзү чоргаарланып чугаалаар чорду.

Монгуш КЕНИН-ЛОПСАН, Делегейниң дириг эртинези, төөгү эртемнериниң доктору, хамнарның «Дүңгүр» нийти-линиң президентизи:

— Тываның төөгүзүнде кончуг улуг болушкун-дур, чүл дээрже сөөлгү үеде археологтар дээр эртем ажылдакчылары чевеглер, хөөрлер казып тургаш, төөгүнү арыннарын кылып турар кижилерниң улуг ажылдарны кылганының онзагай түннели-дир. «Аржаан-1» болгаш «Аржаан-2» базарыктарны шинчилеп турган эртемденнер профессор Грязнов, Тываның бир дугаар археологу Маннай-оол Монгуш, амгы үеде Санкт-Петербург хоорайның археология институтунуң эртемдени Константин Чугунов оларга хамааржыр. Константин Чугунов кончуг улуг ховар ажыдышыны кылган кижилер. Ол чүл дээр болза, ол Би-Хемниң девискээринде Аржаан суурнун чанында Хааннар шынаазындан хаан болгаш кадының кавайлаткан чевээни казып тыпкаш, бүгү делегейниң улусчонунга Тываның база бир эртинезин бараалгаткан. Оон тывылган алдынның болгаш мөңгүнүнүң шынары нарын болгаш онзагай болуп турар. Ынчангаш Тывага канчаар-даа аажок улуг ачы-буянны чедирген эртемден кижини Тываның ордени-биле шаңнаар болза эки деп бодаар-дыр мен. Ооң ыңай аңаа Тываның уран чүүл эртеминиң хүндүлүг адын тыпсыр болза эки. Константин Чугунов-биле чылдың-на Тывага кээп, ажылдап турар кылдыр дугуржуп, ону хүндүлөп азы чок болза, көгүдүп чалаары чугула.

Аржаан базарыктарын шинчилээн өске-даа эртемденнерге мен сөгүрүп, сагыш-сеткилимниң мурнундан өөрүп турар кижилер мен. Тыва чурту чүгле Сибирьде эвес,

бүдүн Россияга болгаш делегейге эң сайзыралдыг чурт болуп, оон-даа артык алдаржааны ол. Тывада онзагай чүүлдер чүл дээр болза — алдын, мөңгүнүң хаан чевээ, Тываның алдарлыг агаар-бойдузу, чер иштинде чевеглерден аңгыда, казымал байлактары кончуг хөй чүве-дир. Ол ышкаш база бир алдарлыг чүүлү — ол үениң кижилери дээр-делегейге, сылдыстарга, чер, суг эзлеринге чүдүп чорааны-биле хамнарның чурту болуп турар. Ынчангаш Аржаан базарыгы болгаш Тываның хамнары делгерээр болзун!

Конгар-оол ОНДАР, Россияның алдарлыг артизи, Тываның Улусчу хөөмейжи:

— Аржаан базарыктары — онзагай болушкун, чүге дизе амгы үеде эгелеп, делегей бисче ээ көрнүп келир. Бистиң чаа Национал музейге Хааннар шынаазындан казып тыпкан эртинелерни, музей чаны девискээрге Даш көжээлери, стеллаларны делгээр четтикпейн манап турдум. Чүге дээрже мен-даа, мээң хөөмейжи, артист эш-өөрүм-даа иштики-даштыкыга чорааш, боттарывыстың тыва хөөмей-сыгыдывысты бараалгадып, Тываның төөгүлүг чүүлдерин база улуска чедирер улуг хүлээлге деп бодаар мен. Ам Тываны бүдүн делегейге «Цивилизацияның төөгүзү бис-тир бис, эгези Тывада» деп чүвени көргүзүп, тыва кижилер чоргаар болуп, кижилер бүрүзү бодун бедик денелже алдынар болза эки деп санаар-дыр мен. Даштыкылар хамаанчок, бис безин ооң дугайында эки билбес турган болгай бис. Ынчангаш ыңай-бээр чорул турар артистер, спортчулар, эртемденнер ооң дугайында ханы билип алгаш, ол медээни тарадырын кижилер бүрүзүңге билиндирип каар болза эки.

Виктор ДОСТАЙ, Россияның хостуг

хүрешке алдарлыг тренери:

— Улуу-биле деткип, ооң ажыдышының сагыш-сеткилимден өөрүп, манап тур мен. Тываның база бир үнелиг, ылга-вырлыг им-демдээ апарган байлавыс-тыр. Россияның Күрүне Эрмитажыга артып каар деп турганын дыңнааш, ол эртинелер маңаа та кажан кээп, турумчуг бээринге арай чигзинип-даа турдум. Делегей чергелиг эртинелерни бүдүн делегей биске бүзүрээш, хүлээдип бергени ол-дур. А бистиң талавыстан ону камныг, хумагалыг кылдыр төлептиг эдилээривис арктан. Бодум ам Хандагайтыда ажылдап турар болганымда, ооң байырлыг ажыдышының көрүп шыдавайн бардым. Ынчалза-даа соонда найысылалга барып, делгелгени черле сонургаар мен.

Александр ДОРЖУ, хостуг хүрешке Европа чемпионының бир дугаар Тываның адын туткан мөңгүн медальдыг эдилекчизи, делегей чергелиг алдарлыг спорт мастери, ТР-ниң Күш-культура болгаш спорт агентилелиниң директорунуң оралакчысы:

— Шаандакы Тываның девискээринге ол хире бедик сайзырал-хөгжүлдеги чоннар чурттап чораан деп билип тур мен. Чүге дээрже, шаг-шаандан тура, алдын, мөңгүнү болбаазырадып, оон чараш каасталгаларны, эдилелдерни кылып шыдаар чораан өгбелерлиг болганывыска канчап

өөрүвес боор. Россияның болгаш Германияның эртемденнери ол эртинелерни казып тыпкаш, маңаа, Тывавыска, эгидип бергени ол дээрже биске езулуг төөгүлүг болгаш аас-кежиктиг болушкун болуру чугаажок. Өгбелеривис шак ол хире нарын болгаш бедик угаанныг, шевер чораанын ол экспонаттардан көөргө илдең. Тываларның төөгүзүнде ховар болгаш дыка эки болушкун деп санаар кижилер мен. Чуртувустун ат-алдарын спортчулар, культура ажылдакчылары алдаржыдып турган болза, ам төөгү талазы-биле делегейниң мурнуку одуругларында чоруп турар апарган-дыр бис.

Эрес ДАРТАН-ООЛ, күрүнениң «Саян» ансамблиниң хөгжүм талазы-биле удуртукчузу:

— Тываның девискээринге тывылган эртинелер болганда, Тывага арттырып, ону делгээр чөптүг чүүл деп санаар-дыр мен. Буруңгу өгбелеривистиң эртинелери — тыва чоннуң национал өнчү-хө-

реңгизи, ат-алдары, төөгүзү, культуразы-дыр. Бистер, культура ажылдакчылары, даштыкы чурттарга гастрольдап чорааш, республикавыстың, Россияның ат-алдарын уран чүүлге салым-чаяалгавыс, ажыл-херээвис-биле тудуп чоруур болганывыста, езу-чаңчылдарлыг төөгүвүс-биле база чоргааралды көргүзөр ужурлуг бис. Делгелге Тываның бюджетинче эвээш эвес түннүг акша-көпеекти кирир, туризмни сайзырадыр чүүл болу бээр магатчок.

Карим МОНГУШ чугаалашкан.

Авторнуң тырттырган чуруктары.

Ярмарка-садыг

КЫМГА-ДАА АЖЫКТЫГ БОЛГАН

Ноябрь 4-те Чоннуң чаңгыс эвиниң хүнүңге тураскааткан көдээ ажыл-агый продуктуларының ярмарка-садыг Кызыл хоорайның төвү — Тыва эки турачылар кудумчузунга болуп эрткен.

Ярмарка-садыгга республиканың көдээ ажыл-агый бүдүрүлгелери, хуу дузалал ажыл-агыйында мал өстүрүп, тараа тарып турар араттар болгаш ногааажылар, балыкчылар идепкейлиг киришкен.

Бай-Тайга кожуундан «Бай-Тал», Өвүр кожуундан «Торгалыг» күрүнениң каттышкан бүдүрүлгелери дириг хойларны найысылалдың чурттакчы чонунга 2500-3000 рубль өртөккө, «Урянхай» КХН инек, хой ээдин 110 рубльге, «Балгазын» көдээ ажыл-агый бүдүрүлгези 140 рубльге садып турдулар. Муңчу малчын-араттар — Өвүр кожуунуң Дус-Дагдан 1250 ажыг шээр малдыг, 40 ажыг бода, ол-ла хире чылгы малдыг Ортун-оол Куулар, Сүт-Хөл кожуунуң Алдан-Маадырдан 1800 ажыг шээр, 120 хире бода, 50 ажыг чылгы малдыг Хей-оол Ооржак база Өвүр кожуунуң Ак-Чыраадан 800 ажыг шээр, 20 хире бода, чылгы малдыг Алим Тюлюш, Тес-Хемниң О-Шынаадан Марат

Тюлюш, Бай-Тайганың Тээлиден Андрей Салчак олар Кызылдан чеже-даа ыракта мал өстүрүп турар болза, хоорайның муң-муң чонун эът-биле хандыраар, боттары акша ажылдап алып сорулгалыг бо ярмарка-садыгга дириг хойларны эккелгеш, бирээзин-не 2000-3000 рубль ортумак өртөккө кайы-даа талага ажыктыг кылдыр садыглап турганындан, кыш удур семис хой садып алыр дээн кижилер үзүктелбейн, төндүр садып апарган. Ол ышкаш база-ла чийк өртөккө хойнуң ишти-хырын, тырткан эът, соктаан далган, саржаг дээш, өске-даа көдээ ажыл-агый продуктуларын садып турар кижилер хөй болган.

Эът, хой саткан кижилерден аңгыда, «Белдир» көдээ ажыл-агый бүдүрүлгези (даргазы Арина Монгуш) бир автомашина ишти шоодайлап каан 50 кг кызыл-тасты 350 рубльге, 40 кг суланы 250 рубльге садып-саарган. А «Феникс» көдээ ажыл-агый

бүдүрүлгезиниң килограммда 6 рубль өртөктүг капустазын чон дораан-на садып апарган, харындаа катап эккээр ужурга таварышкан. Тожунуң үлетпүр ажыл-агыйы шортан, кадыргыдан эгелээш, аңгы-аңгы хевирниң балыктарын бир килде 60-140 рубльге садарга, балыксыраан чон шыдамы-биле оочурлап турду.

Өстүрүп алган малын болгаш өске-даа көдээ ажыл-агый продуктуларын садып турар араттар мындыг ярмарка-садыгны үе-үлөп, хоорайның төвүңге мынчаар организастан турар болза, кымга-даа ажыктыг болур дээрзин чугаалап турдулар.

Ниитизи-биле көдээ ажыл-агый продуктуларының ярмарка-садыгының өртөктери садылгарга көөрдө чийк, ол организастиг байдалга эрткен.

Адыгжы СААЯ.

Ай-кыс МАСПЫК-ООЛДУҢ тырттырган чуруу.

ТЫВА РЕСПУБЛИКАНЫҢ ЧАЗААНЫҢ ДАРГАЗЫНЫҢ ЧАРЛЫКТАРЫ

Тыва Республиканың Чазаның Аппарадының штат кезээн Тыва Республиканың Чуртталга болгаш коммунал ажил-агый талазы-биле агентилелинге дамчыдарының база 2008 чылда Тыва Республиканың күүсекчи эрге-чагырга органнарының аппараттарының эң ындыкы санынга өскерилгелерни кириеринин дугайында

Күүсекчи эрге-чагырга органнарының штат санын чогумчудар болгаш Тыва Республиканың Чуртталга болгаш коммунал ажил-агый талазы-биле агентилели бүрүн эргелерин дээштиг күүседирин күштелдирер сорулга-биле **доктаадырым болза:**

1. Тыва Республиканың Чазаның Аппарадының 1 штат кезээн оң күш-ажыл төлө-виринин фондузу болгаш ону тударынга өске-даа материалдыг чарыгдалдары-биле кады Тыва Республиканың Чуртталга болгаш коммунал ажил-агый талазы-биле агентилелинге дамчыдар.

2. Тыва Республиканың Сан-хөө яамызы Тыва Республиканың Чазаның Аппарадының болгаш Тыва Республиканың Чуртталга болгаш коммунал ажил-агый талазы-биле агентилелин чарыгдалдар сметаларынга чогуур өскерилгелерни кириер.

3. Тыва Республиканың Чазаның Даргазының 2008 чылдың июнь 3-те «2008 чылда Тыва Республиканың күүсекчи эрге-чагырга органнарының аппараттарының эң ындыкы санын бадылаарының дугайында» №90

Тыва Республиканың Чазаның Даргазының 2002 чылдың октябрь 21-де № 176 Чарлыгыга өскерилгелер кириеринин дугайында

Тыва Республиканың «Тыва Республиканың Чазаның Даргазының эрге-байдалының дугайында» Конституция хоойлузунун 7 чүүлүнүн 4 кезээн удуртулга болдуруп, **доктаадырым болза:**

1. Тыва Республиканың Чазаның Даргазының 2002 чылдың октябрь 21-де «Тыва Республиканың Чазаның Даргазының чанында Геральдика чөвүлелинин дугайында» № 176 Чарлыгыга болгаш оларның бадылааны Тыва Республиканың Чазаның Даргазының чанында Геральдика чөвүлелинин дугайында Дүрүмге дараазында өскерилгелерни кириер:

1) Чарлыкта:
4 пунктуну дараазында редакция-биле кириер:

«4. Тыва Республиканың Чазаның Даргазының оралакчызы А.П. Дамба-Хууракты Тыва Республиканың Чазаның Даргазының чанында Геральдика чөвүлелинин даргазынга –күрүненин герольдмейстери кылдыр томуйлаар.»;

6 пунктуну күжүн чидирген деп санаар;
2) Дүрүмнүн 11 пунктузун дараазында редакция-биле кириер:

«11. Чөвүлелдин ажил-чорудулгазын Тыва Республиканың Чазаның Даргазының Канцеляриязы хандылар.»;

3) Тыва Республиканың Чазаның Даргазының чанында Геральдика чөвүлелинин составын дараазында редакция-биле кириер:

«А.П. Дамба-Хуурак—Тыва Республиканың Чазаның Даргазының оралакчызы, даргазы;
Ш.Ч. Монгуш—Тыва Республиканың

Чарлыгы-биле бадылаан 2008 чылда Тыва Республиканың күүсекчи эрге-чагырга органнарының аппараттарының эң ындыкы санынга («Тувинская правда», 2008, июнь 5, сентябрь 18) дараазында өскерилгелерни кириер:

1) «Тыва Республиканың Чазаның Аппарады» дээн одуруга:

а) 2-ги одуругда «86» дээн санны «85» деп сан-биле;

б) 3-кү одуругда «86» дээн санны «85» деп сан-биле солугу;

2) «Тыва Республиканың Чуртталга болгаш коммунал ажил-агый талазы-биле агентилели» дээн одуруга:

а) 2-ги одуругда «2» дээн санны «3» деп сан-биле;

б) 3-кү одуругда «2» дээн санны «3» деп сан-биле солугу.

4. Бо Чарлык аңаа ат салган хүнүнден эгелеп күштүг болур.

Кызыл хоорай
2008 чылдың октябрь 20
№243

Даргазының Канцеляриязының удуртукчузунуң оралакчызы, оралакчы;

Э.Д. Даваа-Самбуу—Тыва Республиканың Чазаның Даргазының дузалакчызы, секретарь;

Р.М. Арчимбаева—Тыва Республиканың Архив агентилелинин директору;

Д.-Х.К. Баян—Тыва Республиканың Чазаның Аппарадының хоойлужудулганы системажыдар болгаш хоойлу-дүрүм экспертизаның эргелелинин килдис начальниги;

В.В. Кысыгбай—Тыва Республиканың Хоойлужудулга палатазының конституция-хоойлу-дүрүм болгаш тус чер бот-башкарылгазының талазы-биле комитеттин даргазы (чөпшээрешкени-биле);

М.С. Монгуш—Тыва Республиканың Төлээлекчилер палатазының конституция хоойлужудулгазының, хоойлу-дүрүм болгаш суд айтырыгларының талазы-биле комитеттин даргазы (чөпшээрешкени-биле);

А.С. Санчат—Тыва Республиканың тудуг, чуртталга болгаш коммунал ажил-агый сайыдының оралакчызы;

М.К. Сурунчап—Тыва Республиканың Чазаның Даргазының Контроль-аналитиктиг эргелелинин килдис начальниги;

В.Н. Тунев—Кызыл хоорайның Төлээлекчилер хуралының даргазы—хоорай округунуң баштыгы, Тыва Республиканың Муниципалдыг тургузулгар чөвүлелинин даргазы (чөпшээрешкени-биле).».

2. Бо Чарлык аңаа ат салган хүнүнден эгелеп күштүг болур.

Кызыл хоорай
2008 чылдың октябрь 23
№ 250

Тыва Республиканың Прокуратуразының ажилдакчыларын шаңнаарының дугайында

Хоойлу-дүрүмнү болгаш корум-чурумну быжыглаарынга, хамаатыларның эргелерин болгаш хоойлу езугаар сонургалдарын камгалаарынга чедип алган чедишкиннери дээш

Тыва Республиканың Чазаның Даргазының Хүндүлел бижии-биле:

Тыва Республиканың прокуратуразының федералдыг хоойлужудулганы сагыыры дээш хайгаарал талазы-биле килдизинин улуг прокурору – Саяна Владимировна Николайчукту;

Тыва Республиканың прокуратуразының кеземче херектерин судтарга көөрүнге прокурорнуң киржилгезин хандылар талазы-биле килдизинин улуг прокурору – Сайлыкмаа Хертековна Садыр-оолду;

Тыва Республиканың Таңды кожуунунуң

прокурорунуң оралакчызы – Игорь Александрович Оюнну;

Кызыл хоорайның прокурорунуң улуг дузалакчызы – Елена Николаевна Германованы шаңнаар.

Чедип алган күш-ажылчы чедишкиннери база хөй чылдарда ак сеткилдиг ажылы дээш

Тыва Республиканың Чазаның Даргазының Хүндүлел бижии-биле:

Тыва Республиканың прокуратуразының оран-бажыңнарын комплекстиг хандылар болгаш септээр талазы-биле ажилчыны – Анатолий Никифорович Воробьевту шаңнаар.

Кызыл хоорай
2008 чылдың октябрь 27
№252

Тыва Республиканың Сүт-Хөл кожуунунуң ажилдакчыларын шаңнаарының дугайында

Сүт-Хөл кожуунуң социал-экономиктиг хөгжүлдезинге ачы-хавыяазы база хөй чылдарда ак сеткилдиг ажылы дээш «Тыва

Республиканың алдарлыг ажилдакчызы» хүндүлүг атты Алдан-Маадыр сумунуң чагыргазының специализи – Допаа Хер-

баевна Болатка тыпсыр.

Кадык камгалал адырынга ачы-хавыяазы база хөй чылдарда ак сеткилдиг ажылы дээш «Тыва Республиканың Кадык камгалалының алдарлыг ажилдакчызы» хүндүлүг атты:

«Сүт-Хөлдүн төп кожуун эмнелгези» кадык камгалалының муниципалдыг албан черинин фельдшер-акушер пунктузунуң эргелекчизи – Сүгдер Санчай-ооловна Монгушка;

«Сүт-Хөлдүн төп кожуун эмнелгези» кадык камгалалының муниципалдыг албан черинин медицинаның дүрген дуза чедирер станциязының фельдшери – Зоя Өвей-Сарыговна Ондарга тыпсыр.

Өөредилге адырынга ачы-хавыяазы база хөй чылдарда үре-түннелдиг күш-ажылы дээш «Тыва Республиканың өөредилгениң алдарлыг ажилдакчызы» хүндүлүг атты «Суг-Аксының ниити билигин ортумак

школазы» муниципалдыг өөредилге албан черинин физика башкызы – Бавуужап Чадамбаевич Ондарга тыпсыр.

Чедип алган күш-ажылчы чедишкиннери база хөй чылдарда ак сеткилдиг ажылы дээш Тыва Республиканың Чазаның Даргазының Хүндүлел бижии-биле:

пенсионер — Орлан Кежегелигович Монгушту;

Федералдыг казначействонуң Тыва Республика талазы-биле эргелелинин Сүт-Хөл кожуунда салбырының удуртукчузу – Римма Деспилековна Монгушту;

«Сүт-Хөлдүн төп кожуун эмнелгези» кадык камгалалының муниципалдыг албан черинин фельдшер-акушер пунктузунуң фельдшери — Лориса Мөңгеевна Ондарны шаңнаар.

Кызыл хоорай
2008 чылдың октябрь 27
№253

Тыва Республиканың Президентизинин Чарлыын күжүн чидирген деп санаары

Тыва Республиканың хоойлужудулгазын сайыраңгайжыдар сорулга-биле **доктаадырым болза:**

1. Тыва Республиканың Президентизинин 1999 чылдың январь 21-де «Тыва Республиканың Президентизинин кожууннарда, Кызыл болгаш Ак-Довурак хоорайларда бүрүн

эргелиг төлээзинин Коллегиязының дугайында» № 412 Чарлыын күжүн чидирген деп санаар.

2. Бо Чарлык аңаа ат салган хүнүнден эгелеп күштүг болур.
Кызыл хоорай
2008 чылдың октябрь 28
№ 254

С.С. Ондарны Тыва Республиканың «Шылгараңгай күш-ажылы дээш» медалы-биле шаңнаарының дугайында

Республиканың партия органнарынга хөй чылдарда үре-түннелдиг ажылы дээш «Тыва Республиканың шылгараңгай күш-ажылы дээш» медалы-биле күш-ажылдың хоо-

чуну—Сергей Судер-оолович Ондарны шаңнаар.
Кызыл хоорай
2008 чылдың октябрь 29
№ 255

В.А. Кочергинге «Тыва Республиканың алдарлыг ажилдакчызы» хүндүлүг атты тыпсырының дугайында

Республиканың күүсекчи эрге-чагырга болгаш хоойлужудулга органнарынга хөй чылдарда үре-түннелдиг ажылы дээш «Тыва Республиканың алдарлыг ажилдакчызы» хүндүлүг атты Чазак Аппарадының удуртук-

чузу—Тыва Республиканың сайыды—Владимир Александрович Кочергинге тыпсыр.
Кызыл хоорай
2008 чылдың октябрь 29
№ 256

М.М. Фирсованы Тыва Республиканың «Шылгараңгай күш-ажылы дээш» медалы-биле шаңнаарының дугайында

Республиканың эрге-чагырга болгаш комсомол органнарынга хөй чылдарда үре-түннелдиг ажылы дээш Тыва Республиканың «Шылгараңгай күш-ажылы дээш» медалы-биле Россия Федерациязының Федерация Хуралының Күрүне Думазының депутатының дузалакчызы, Бүгү-россияның «Чангыс

демниг Россия» политиктиг партиязының Кызыл хоорай тус чер салбырының полит-чөвүлелинин кежигүнү—Марина Михайловна Фирсованы шаңнаар.

Кызыл хоорай
2008 чылдың октябрь 29
№ 257

А.А. Зайцеваны Тыва Республиканың Ордени-биле шаңнаарының дугайында

Партия органнарынга болгаш «Кызыл хоорайның күш-ажылдың болгаш дайынның хоочуннарының чөвүлели» хөй-ниити организациязынга хөй чылдарда үре-түннелдиг ажылы дээш Тыва Республиканың Ордени-

биле күш-ажылдың хоочуну—Агния Афанасьевна Зайцеваны шаңнаар.

Кызыл хоорай
2008 чылдың октябрь 29
№ 258

Е.Д. Паланы Тыва Республиканың «Шылгараңгай күш-ажылы дээш» медалы-биле шаңнаарының дугайында

Комсомол органнарынга хөй чылдарда үре-түннелдиг ажылы дээш Тыва Республиканың «Шылгараңгай күш-ажылы дээш» медалы-биле күш-ажылдың хоочуну—

Ензана Дмитриевна Паланы шаңнаар.
Кызыл хоорай
2008 чылдың октябрь 29
№ 259

А.К. Канзайны Тыва Республиканың «Шылгараңгай күш-ажылы дээш» медалы-биле шаңнаарының дугайында

Республиканың партия болгаш комсомол ажилдарынга ак сеткилдиг ажылы дээш Тыва Республиканың «Шылгараңгай күш-ажылы дээш» медалы-биле Тываның гуманитарлыг шинчилелдер институтунуң улуг эртем

ажылдакчызы – Алдын-оол Кангаевич Канзайны шаңнаар.
Кызыл хоорай
2008 чылдың октябрь 29
№ 261

Тыва Республиканың Чазаның Даргазы Ш. КАРА-ООЛ.

Е.В. Локоткованың дугайында

ТЫВА РЕСПУБЛИКАНЫҢ ЧАЗААНЫҢ ДАРГАЗЫНЫҢ АЙТЫЫШКЫНЫ

2004 чылдың июль 27-де «Россия Федерациязының күрүнениң хамааты албанының дугайында» №79-ФХ Федералдыг хоойлунун 33 чүүлүнүн 1-ги кезээнин 3-кү пунктузунга дүүштүр Елена Владимировна Локоткованы Тыва Республиканың Чазаның Даргазының парлалга секретары албан-дужаалдан 2008 чылдың октябрь 24-тен хостаар.

Үндезини: Е.В. Локоткованың билди-ришкени.

Тыва Республиканың Чазаның Даргазы Ш.КАРА-ООЛ.

Кызыл хоорай
2008 чылдың октябрь 23
№ 102-РП

ТЫВА РЕСПУБЛИКАНЫҢ ЧАЗААНЫҢ ДОКТААЛДАРЫ

«Күш-ажылдың хоочуну» атты тыпсырының дугайында
2008 чылдың сентябрь 15 №526 Кызыл хоорай

Тыва Республиканың 2006 чылдың июль 13-те «Тыва Республикага «Күш-ажылдың хоочуну» атты тыпсырының чурумунун болгаш негелделеринин дугайында» №1891 УХ-1 Хоойлузунга дүүштүр Тыва Республиканың Чазаның доктаадыры болза:

1. ССРЭ-ниң, Россия Федерациязының, Тыва Республиканың Чазаның шаңналдарын алган болгаш ведомствонун күш-ажылынга шылгаралдың демдээ алган кижилерге «Күш-ажылдың хоочуну» атты тыпсыр:

Кызыл хоорайдан — 205 хоочуннарга (№1 капсырылга);

Ак-Довурак хоорайдан — 14 хоочуннарга (№2 капсырылга);

Барыын-Хемчик кожуундан — 8 хоочуннарга (№3 капсырылга);

Бай-Тайга кожуундан — 20 хоочуннарга (№4 капсырылга);

Кызыл кожуундан — 51 хоочуннарга (№5 капсырылга);

Каа-Хем кожуундан — 10 хоочуннарга

(№6 капсырылга);

Мөңгүн-Тайга кожуундан — 10 хоочуннарга (№7 капсырылга);

Өвүр кожуундан — 11 хоочуннарга (№8 капсырылга);

Бии-Хем кожуундан — 18 хоочуннарга (№9 капсырылга);

Сүт-Хөл кожуундан — 10 хоочуннарга (№10 капсырылга);

Танды кожуундан — 5 хоочуннарга (№11 капсырылга);

Тес-Хем кожуундан — 4 хоочуннарга (№12 капсырылга);

Улуг-Хем кожуун — 36 хоочуннарга (№13 капсырылга);

Чеди-Хөл кожуундан — 24 хоочуннарга (№14 капсырылга);

Эрзин кожуундан — 26 хоочуннарга (№15 капсырылга) тыпсыр.

2. Бо доктаалды «Шын» болгаш «Тувинская правда» солуннарынга парлаар. Тыва Республиканың Чазаның Даргазының бирги оралакчызы Ш.ИРГИТ.

Тыва Республиканың Чазаның 2008 чылдың сентябрь 15-те №526 доктаалыга №1 капсырылга

Тыва Республиканың Кызыл хоорайының талазы-биле «Күш-ажылдың хоочуну» атка төлептиг болган кижилерниң ДАҢЗЫЗЫ

q/e №	Фамилиязы, ады, адазының ады	Төрүт-түнген чылы	Долу хары	Шаңналы-ның хевири болгаш ону тывыскан хүнү
-------	------------------------------	-------------------	-----------	---

1. Татьяна Анатольевна Агбан 1965 43 Россия Федерациязының Өөредилге болгаш эртем яамызының «Россия Федерациязының ниити өөредилгениң хүндүлүг ажилдакчызы» хөрек демдээ, 24.05.2007ч., №125507.

2. Надежда Александровна Азарова 1957 51 Россия Федерациязының Иштики херектер яамызының «Россияның ИХЯ-ның 200 чылы» медалы, 05.06.2002ч., №542.

3. Виктор Ховалыгович Анай-оол 1959 49 Россия Федерациязының Юстиция яамызының «Кеземче-күүсекчи системазын быжыглааны дээш» медалы, 05.09.2002ч., №1278-к.

4. Чечек Дандаровна Артына 1950 58 Россия Федерациязының Садыг яамызының «Хөй чылдарда ак сеткилдиг күш-ажылы база Россияның хереклекчилер кооперациязының 170 чылдаанынга, 79-ку Делегейниң Кооперация хүнү-биле» Хүндүлел бижии, 05.07.2001ч.

5. Елена Александровна Аверькова 1958 50 Россия Федерациязының Хөмүр-даш үлетпүрүнүн ажилдакчыларының профэвилелиниң «Профэвилелдин кижигүннеринин профессионал болгаш социал-күш-ажылчы эргелерин камгалаар талазы-биле идепкейлиг болгаш хөй чылдарда ажылы дээш» Хүндүлел бижии, 14.05.2008ч.

6. Нина Алексеевна Азанова 1948 60 Россия Федерациязының Кадык камгалал болгаш социал хөгжүлдө яамызының «Кадык камгалал адырынга ачы-хавыязы база хөй чылдарда ак сеткилдиг күш-ажылы дээш» Хүндүлел бижии, 16.05.2008ч.

7. Елена Владимировна Афанаскина 1959 49 Россия Федерациязының Өөредилге болгаш эртем яамызының «Россия Федерациязының өөредилгениң хүндүлүг ажилдакчызы» хөрек демдээ, 03.10.2006ч., ОО №115868.

8. Любовь Николаевна Борзенко 1958 50 Россия Федерациязының Өөредилге болгаш эртем яамызының «Россия Федерациязының өөредилгениң хүндүлүг ажилдакчызы» хөрек демдээ, 24.05.2007ч., ОО №125487.

9. Леонид Петрович Боровых 1949 59 Россия Федерациязының Хөмүр-даш үлетпүрүнүн ажилдакчыларының профэвилелиниң «Профэвилелдин кижигүннеринин профессионал болгаш социал-күш-ажылчы эргелерин камгалаар талазы-биле идепкейлиг болгаш хөй чылдарда ажылы дээш» Хүндүлел бижии, 14.05.2008ч.

10. Алевтина Петровна Батурина 1953 55 Россия Федерациязының Кадык камгалал яамызының «Кадык камгалал адырынга ачы-хавыязы база хөй чылдарда ак сеткилдиг күш-ажылы дээш» Хүндүлел бижии, 26.07.2007ч.

11. Марина Биче-ооловна Биче-оол 1958

50 Россия Федерациязының Өөредилге болгаш эртем яамызының «Тыва Республикага ортумак звенонун квалификастыг специалистерни белеткээрине кириген улуг үлүг-хуузу база хөй чылдарда үрө-түнелдиг күш-ажылы дээш» Хүндүлел бижии, 15.03.2006ч.

12. Клара Анмаровна Биче-Уруг 1946 62 «Иениң медалы» II чергениң медалы, ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунун Чарлы, 14.08.1980ч., №286511.

13. Зинаида Ивановна Бочарова 1922 86 «1941-1945чч. Ада-чурттуң Улуг дайынынга Тиелелгениң 50 чылы» юбилейлиг медаль, Россия Федерациязының Президентизинин Чарлы, 28.02.2004ч., А №1147397.

14. Дмитрий Владимирович Бескровный 1926 82 «1941-1945чч. Ада-чурттуң Улуг дайынынга Тиелелгениң 60 чылы» юбилейлиг медаль, Россия Федерациязының Президентизинин Чарлы, 28.02.2004ч., А №1074810.

15. Виктор Ховалыгович Балган 1954 54 Россия Федерациязының Харылзаа ажилдакчыларының Ниити-россияның профэвилелиниң Төп комитетинин «Россия Федерациязының Харылзаа ажилдакчыларының Ниити-россияның профэвилелинге хөй чылдарда ак сеткилдиг ажылы дээш» Хүндүлел бижии, 23.11.2007ч.

16. Елизавета Маадыевна Барыска 1952 56 Россия Федерациязының Культура болгаш массалыг коммуникация яамызының «Культураны болгаш массалыг коммуникацияны хөгжүдеринге кириген улуг үлүг-хуузу дээш» Хүндүлел бижии, 16.04.2008ч.

17. Александр Александрович Башулин 1946 62 РСФСР-ниң Автомобиль транспортунун яамызының «Озал-ондак чок ажылы дээш» III чергениң хөрек демдээ, 16.10.1987ч., №372/к.

18. Екатерина Васильевна Банникова 1932 76 «1941-1945чч. Ада-чурттуң Улуг дайынынга Тиелелгениң 60 чылынга» юбилейлиг медаль, Россия Федерациязының Президентизинин Чарлы, 28.02.2004ч., №1073052.

19. Александра Монгушевна Биче-оол 1948 60 Россия Федерациязының Кадык камгалал болгаш социал хөгжүлдө яамызының «Кадык камгалал адырынга ачы-хавыязы база хөй чылдарда ак сеткилдиг күш-ажылы дээш» Хүндүлел бижии, 16.05.2008ч.

20. Тамара Федоровна Бортникова 1945 63 Россия Федерациязының Кадык камгалал болгаш социал хөгжүлдө яамызының «Кадык камгалал адырынга ачы-хавыязы база хөй чылдарда ак сеткилдиг күш-ажылы дээш» Хүндүлел бижии, 16.05.2008ч.

21. Любовь Евгеньевна Вакуленко 1958 50 Россия Федерациязының Массалыг коммуникация херекселдеринин, парламента, телерадио-дамчыдылга херектеринин талазы-биле яамызының «Бүдүрүлгө ажил-чорудулгазынга бедик чедишкени дээш база төрүттүнген хүнүндө 50 харлааны-биле холбаштыр» Хүндүлел бижии, 22.04.2008ч.

22. Наталья Николаевна Воверене 1958 50 Россия Федерациязының Кадык камгалал болгаш социал хөгжүлдө яамызының «Кадык камгалал адырынга ачы-хавыязы база хөй чылдарда ак сеткилдиг күш-ажылы дээш» Хүндүлел бижии, 18.09.2008ч.

23. Петр Алексеевич Вавилов 1951 57 Россия Федерациязының Транспорт яамызының «Хамааты авиациязының 85 чылы» тураскаал демдээ, 29.12.2007ч., №5153.

24. Людмила Романовна Васильева 1956 52 Россия Федерациязының Өөредилге болгаш эртем яамызының «Россия Федерациязының өөредилгениң хүндүлүг ажилдакчызы» хөрек демдээ, 24.05.2007ч., ОО №127517.

25. Екатерина Дмитриевна Горева 1930 78 «1941-1945чч. Ада-чурттуң Улуг дайынынга Тиелелгениң 60 чылы» юбилейлиг медаль, Россия Федерациязының Президентизинин Чарлы, 28.02.2004ч., А №1073277.

26. Владимир Иванович Гаркушов 1945 63 Россия Федерациязының Транспорт яамызының «Хамааты авиациязының 85 чылы» тураскаал демдээ, 29.12.2007ч., №4601.

27. Татьяна Афанасьевна Глухих 1960 48 Россия Федерациязының Өөредилге болгаш эртем яамызының «Россия Федерациязының өөредилгениң хүндүлүг ажилдакчызы» хөрек демдээ, 24.05.2007ч., №125518.

28. Галина Васильевна Гаврилова 1959 49 Россияның Хамаарышпас профэвилелдер федерациязының «Россияның профэвилелдеринин 100 чылы» юбилейлиг медалы, 24.11.2004ч.

29. Любовь Ивановна Гридана 1953 55 ССРЭ-ниң Химия үлетпүрүнүн яамызының «1973 чылдың социалисттик чарыштарының тиилекчизи» хөрек демдээ, 04.01.1974ч.

30. Михаил Николаевич Дороничев 1945 63 Россия Федерациязының Садыг яамызының «Россияның хереклекчилер кооперациязынга ак сеткилдиг күш-ажылы дээш» хөрек демдээ, 11.06.2008ч.

31. Тамара Кызыл-ооловна Дулуш 1960 48 Россия Федерациязының Кадык камгалал болгаш социал хөгжүлдө яамызының «Кадык камгалал адырынга ачы-хавыязы база хөй чылдарда ак сеткилдиг күш-ажылы дээш» Хүндүлел бижии, 16.05.2008ч.

32. Любовь Сергеевна Дидюхина 1953 55 «Россияның ЧАЭС» Россияның энергетиканың болгаш электрификацияның ажык акционерлиг ниитилелиниң «Энергетиканың хоочуну» Хүндүлел бижии, 23.04.2008ч., №55п.

33. Виктор Васильевич Даваакай 1955 53 Россия Федерациязының Юстиция яамызының «Ажыл-албаны дээш» II чергениң медалы, 06.06.2002ч., №853-к.

34. Людмила Монгушевна Далаа 1956 52 «Республиканың социал-экономиктиг хөгжүлдесинге кириген улуг үлүг-хуузу база Тыва Республиканың Россия Федерациязының составына киргениниң 60 чылынга болгаш Кызыл хоорайның үндезилетинин тургустунганының 90 чылынга» юбилейлиг медаль, Тыва Республиканың Чазаның Даргазының Чарлы, 06.09.2004ч., №118.

35. Вера Михайловна Деханова 1959 49 Россия Федерациязының Харылзаа ажилдакчыларының профэвилелиниң «Россия Федерациязының Харылзаа ажилдакчыларының Ниити-россияның профэвилелинге хөй чылдарда ак сеткилдиг ажылы дээш» Хүндүлел бижии, 23.04.2007ч.

36. Мария Николаевна Донгак 1959 49 Россия Федерациязының Өөредилге болгаш эртем яамызының «Россия Федерациязының ниити өөредилгениң хүндүлүг ажилдакчызы» хөрек демдээ, 24.05.2007ч., ОО №125525.

37. Софья Дотпурейовна Даж-Сегбе 1957 51 Россия Федерациязының Өөредилге болгаш эртем яамызының «Россия Федерациязының ниити өөредилгениң хүндүлүг ажилдакчызы» хөрек демдээ, 24.05.2007ч., ОО №125519.

38. Розим Сульдемович Дойбаа 1967 41 Россия Федерациязының Иштики херектер яамызының «ИХЯ-га тергин ажил-албаны дээш» хөрек демдээ, 23.07.1998ч., №659.

39. Геннадий Самданович Донгак 1963 45 Россия Федерациязының Иштики херектер яамызының «Төлептиг ажил-албаны дээш» III чергениң медалы, 11.10.1995ч., №891 л/с.

40. Надежда Бүрбүевна Донгак 1950 58 Россия Федерациязының Көдээ ажил-агый

яамызының «Агроулетпүр комплекзинин системазынга хөй чылдарда ак сеткилдиг күш-ажылы дээш» Хүндүлел бижии, 07.06.2008ч.

41. Артисмаа Базыр-ооловна Даваа 1962 46 Россия Федерациязының Пенсия фондунун «Россия Федерациязының Пенсия фондунун 15 чылынга» медалы, 16.12.2005ч., №355.

42. Татьяна Иннокентьевна Елизарова 1957 51 «Россияның ЧАЭС» Россияның энергетиканың болгаш электрификацияның ажык акционерлиг ниитилелиниң «Энергетиканың хоочуну» Хүндүлел бижии, 23.04.2008ч., №55п.

43. Наталья Лукична Ершова 1958 50 РСФСР-ниң Улус өөредилгезинин яамызының «Улус чырыдышкынының тергини» демдээ, 29.12.1990ч.

44. Алексей Александрович Жданович 1966 42 «Россияның ЧАЭС» Россияның энергетиканың болгаш электрификацияның ажык акционерлиг ниитилелиниң «Энергетиканың хоочуну» Хүндүлел бижии, 23.04.2008ч., №55п.

45. Светлана Валерьевна Жукова 1959 49 Россияның Хамаарышпас профэвилелдер федерациязының «Россияның профэвилелдеринин 100 чылы» юбилейлиг медалы, 24.11.2004ч.

46. Клавдия Афанасьевна Зорина 1933 75 1941-1945чч. Ада-чурттуң Улуг дайынынга назы четпээн тургаш ажилдаан.

47. Вениамин Трофимович Зайченко 1930 78 «1941-1945чч. Ада-чурттуң Улуг дайынынга Тиелелгениң 50 чылы» юбилейлиг медаль, Россия Федерациязының Президентизинин Чарлы, 22.03.1995ч., Б №1147833.

48. Александр Кириллович Ильин 1929 79 «1941-1945чч. Ада-чурттуң Улуг дайынынга шылгарангай күш-ажылы дээш» медаль, ССРЭ-ниң Дээди Чөвүлелиниң Президиумунун Чарлы, 06.06.1945ч., АС №358207.

49. Сергей Павлович Исаев 1948 60 Россия Федерациязының Девискээр хөгжүлдесинин яамызының «Хөй чылдарда ак сеткилдиг күш-ажылы, бүдүрүлгө даалгаларын чедишкени дээш база профессионал байырлалы – Чуртталга-коммунал ажил-агыйының болгаш чуртталга хандырылга ажилдакчызының хүнү-биле холбаштыр» Хүндүлел бижии, 04.03.2008ч., №76-ф.

50. Анна Васильевна Иконникова 1914 94 «1941-1945чч. Ада-чурттуң Улуг дайынынга Тиелелгениң 60 чылы» юбилейлиг медаль, Россия Федерациязының Президентизинин Чарлы, 28.02.2004ч., А №1073466.

51. Раиса Шугуровна Иргит 1958 50 Россия Федерациязының Көдээ ажил-агый яамызының «Агроулетпүр комплекзинин системазынга хөй чылдарда ак сеткилдиг күш-ажылы дээш» Хүндүлел бижии, 22.02.2008ч.

52. Анна Владимировна Кузнецова 1949 59 Россия Федерациязының Өөредилге болгаш эртем яамызының «Россия Федерациязының Ниити өөредилгениң хүндүлүг ажилдакчызы» хөрек демдээ, 24.05.2007ч., ОО №125624.

53. Апрельмаа Александровна Куулар 1958 50 Россия Федерациязының Кадык камгалал болгаш социал хөгжүлдө яамызының «Кадык камгалал адырынга ачы-хавыязы база хөй чылдарда ак сеткилдиг күш-ажылы дээш» Хүндүлел бижии, 26.07.2007ч.

54. Дмитрий Шактар-оолович Куулар 1962 46 ССРЭ-ниң Иштики херектер яамызының «Милицияның тергини» хөрек демдээ, 07.03.1996ч., №214 л/с.

55. Вячеслав Калын-оолович Кыргыз 1954 54 ССРЭ-ниң Иштики херектер яамызының «Төлептиг ажил-албаны дээш» III чергениң медалы, 08.10.1992ч., №823 л/с.

56. Айдын Оолакайович Куулар 1968 40 Россия Федерациязының Юстиция яамызының «Ажыл-албаны дээш» III чергениң медалы, 16.12.2003ч., №1863-к.

57. Сергей Леонидович Колесников 1968 40 Россия Федерациязының Иштики херектер яамызының «Россияның ИХЯ-ның 200 чылы» медалы, 05.06.2002ч., №542.

58. Тоюнма Степановна Күжүгет 1943 65 Россия Федерациязының Кадык камгалал болгаш социал хөгжүлдө яамызының «Кадык камгалал адырынга ачы-хавыязы, хөй чылдарда ак сеткилдиг күш-ажылы дээш» Хүндүлел бижии, 17.04.2008ч.

59. Галина Николаевна Корж 1954 54 Россия Федерациязының Кадык камгалал болгаш социал хөгжүлдө яамызының «Кадык камгалал адырынга ачы-хавыязы, хөй чылдарда ак сеткилдиг күш-ажылы дээш» Хүндүлел бижи, 26.07.2007ч.

60. Лилия Ивановна Коломиец 1942 66 Россия Федерациязының Өөредилге болгаш эртем яамызының «Россия Федерациязының ниити өөредилгенин хундүлүг ажылдакчызы» хөрек демдээ, 24.05.2007ч., №125533.

61. Федор Викторович Казанцев 1946 62 Россия Федерациязының Девискээр хөгжүлдө яамызының «Россия Федерациязының коммунал ажыл-агыйының хундүлүг ажылдакчызы» хундүлүг ады, 04.03.2008ч., №65-кн.

62. Галина Григорьевна Коробейникова 1950 58 Россия Федерациязының Парлалга, телерадио-дамчыдылга болгаш массалыг коммуникация херекселдеринин херектеринин талазы-биле яамызының «Бедик профессионал мергежилди, хөй чылдарда ак сеткилдиг күш-ажылы, Россия Федерациязынга телевидение болгаш радио-дамчыдылга четкилерин хөгжүдеринге кириген үлүг-хуузу дээш» Хүндүлел бижи, 09.04.2008ч., №19-кр

63. Юрий Николаевич Колдаев 1953 55 Россия Федерациязының Юстиция яамызының «Кызымаа дээш» II чергениң медалы, 05.09.2002ч., №1278-к.

64. Пелагея Ивановна Кашкар-оол 1927 81 «Күш-ажылдың хоочуну» медаль, ССРЭ-нин Дээди Чөвүлелин Президентинин Чарлы, 26.10.1988ч., А №8819.

65. Александр Григорьевич Катцын 1953 55 ССРЭ-нин Автомобиль транспорту яамызының «1979 чылда социалист чарыштарның тиелекчизи» хөрек демдээ, 30.04.1979ч.

66. Тамара Григорьевна Карпенко-Бутенко 1919 89 «1941-1945ч. Ада-чурттуң Улуг дайынынга шылгарангай күш-ажылы дээш» медаль, ССРЭ-нин Дээди Чөвүлелин Президентинин Чарлы, 06.06.1945ч., Д №0143107

67. Елизавета Никонина Калупаева 1931 77 1941-1945ч. Ада-чурттуң Улуг дайынынга назы четпээнде ажылдаан.

68. Валентина Бапыкова Куулар 1956 52 «Иениң алдары» III чергениң ордени, ССРЭ-нин Дээди Чөвүлелин Президентинин Чарлы, 31.12.1986ч., №2877907.

69. Лариса Александровна Кайнова 1956 52 Федералдыг күрүнө статистиказының «2006 чылдың Бүгү-россияның көдээ ажыл-агый чизезинге идепкейлиг киришкени дээш» хөрек демдээ, 29.12.2006ч., №248.

70. Александра Ивановна Комарова 1954 54 Россия Федерациязының Кадык камгалал болгаш социал хөгжүлдө яамызының «Кадык камгалал адырынга ачы-хавыязы база хөй чылдарда ак сеткилдиг күш-ажылы дээш» Хүндүлел бижи, 16.05.2008ч.

71. Татьяна Казаковна Куулар 1964 44 Россия Федерациязының Иштики херектер яамызының «Милицияның тергенин» хөрек демдээ, 16.07.2000ч., №979.

72. Снежана Маадыр-ооловна Куулар 1972 36 Россия Федерациязының Иштики херектер яамызының «Россияның ИХЯ-ның 200 чылы» медалы, 05.06.2002ч.

73. Алевтина Михайловна Крюкова 1951 57 Россия Федерациязының Кадык камгалал болгаш социал хөгжүлдө яамызының «Кадык камгалал адырынга ачы-хавыязы база хөй чылдарда ак сеткилдиг күш-ажылы дээш» Хүндүлел бижи, 16.05.2008ч.

74. Андрей Васильевич Лысенко 1964 44 «Россияның ЧАЭС» Россияның энергетиканың болгаш электрификацияның ажык акционерлиг ниитилелин «Энергетиканың хоочуну» хундүлел бижи, 21.11.2006ч., №145п.

75. Николай Семенович Лебедев 1930 78 РСФСР-нин Көдээ ажыл-агый яамызының «Коммунист күш-ажылдың шалыпчызы» хундүлүг ады, 21.01.1976ч.

76. Валерий Александрович Линник 1953 55 «Күш-ажылынга ачы-хавыязы дээш» медаль, ССРЭ-нин Дээди Чөвүлелин Президентинин Чарлы, 04.06.1981ч., И №538192.

77. Екатерина Николаевна Литовченко 1954 54 Россия Федерациязының Өөредилге болгаш эртем яамызының «Школа назыны четпээн уругларны кижизидеринге улуг чедишкени дээш» Хүндүлел бижи, 24.05.2007ч.

78. Евгения Ивановна Леонтьева 1958 50 Россия Федерациязының Өөредилге яамызының «Улус чырыдышкынының тергенин»

хөрек демдээ, 12.10.1994ч., №225.

79. Нина Васильевна Метелева 1951 57 ССРЭ-нин Дээди Чөвүлелин Президентинин Чарлы «Шылгарангай күш-ажылы дээш. Владимир Ильич Ленинн төрүттүнгенин 100 чылынга» юбилейлиг медалы, 26.03.1970ч.

80. Елена Анатольевна Мизерных 1960 48 Россия Федерациязының Өөредилге болгаш эртем яамызының «Россия Федерациязының ниити өөредилгенин хундүлүг ажылдакчызы» хөрек демдээ, 03.10.2006ч., ОО №115917.

81. Анна Александровна Михалева 1919 89 «1941-1945ч. Ада-чурттуң Улуг дайынынга Тиелелгениң 60 чылы» юбилейлиг медаль, Россия Федерациязының Президентинин Чарлы, 28.02.2004ч., А №1073673

82. Валентина Юрьевна Маликова 1967 41 Россия Федерациязының Өөредилге болгаш эртем яамызының «Россия Федерациязының ниити өөредилгенин хундүлүг ажылдакчызы» хөрек демдээ, 24.05.2007ч.

83. Идия Данзыновна Маады 1954 54 Россия Федерациязының Информациа технологияларының болгаш харылзаа яамызының «Профессионал ажыл-чорудулгазынга ачы-хавыязы, федералдыг почта харылзаа-зын хөгжүдеринге амы-хууда кириген үлүг-хуузу дээш база байырлыг хүн – «Радио Хүнү» байырлал-биле холбаштыр» Хүндүлел бижи, 13.04.2007ч., №289.

84. Сергей Андреевич Марков 1957 51 «Республиканың социал-экономика хөгжүлдө кирген улуг үлүг-хуузу база Тыва Республиканың Россия Федерациязының составына киргенин 60 чылынга болгаш Кызыл хоорайның үндезилеттенип тургустунганын 90 чылынга» юбилейлиг медаль, Тыва Республиканың Чазаның Даргазының Чарлы, 06.09.2004ч., №118.

85. Наталья Александровна Мирошникова 1958 50 «Иениң медалы» медаль, ССРЭ-нин Дээди Чөвүлелин Президентинин Чарлы, 30.11.1989ч., №129.

86. Наталья Ильинична Михайленко 1954 54 Россия Федерациязының Өөредилге болгаш эртем яамызының «Россия Федерациязының ниити өөредилгенин хундүлүг ажылдакчызы» хөрек демдээ, 24.05.2007ч., ОО №125549.

87. Анатолий Дамдынчапович Монгуш 1963 45 ССРЭ-нин Иштики херектер яамызының «Төлептиг ажыл-албаны дээш» II чергениң медалы, 12.10.1990ч., №571л/с.

88. Вера Данзыевна Монгуш 1958 50 Россияның Хамаарышпас профэвилелдер федерациязының «Россияның профэвилелдеринин 100 чылы» юбилейлиг медалы, 11.12.2007ч.

89. Галина Ивановна Малишевич 1939 69 Россия Федерациязының Өөредилге болгаш эртем яамызының «Россия Федерациязының ниити өөредилгенин хундүлүг ажылдакчызы» хөрек демдээ, 24.05.2007ч.

90. Татьяна Николаевна Махмутова 1957 51 Россия Федерациязының Көдээ ажыл-агый яамызының «Хөй чылдарда ак сеткилдиг күш-ажылы, албан ажыл-чорудулгазынга чедип алган бедик көргүзүглери дээш» Хүндүлел бижи, 17.05.2007ч.

91. Ираида Чоодуевна Монгуш 1958 50 Күрүнө статистиказының федералдыг албанының «2002 чылда Бүгү-россияның чурттакчы чонунун чизезинге идепкейлиг киржилгези дээш» хөрек демдээ, 17.09.2003ч., №370.

92. Наталья Егоровна Михневич 1958 50 Россия Федерациязының Юстиция яамызының «Суд приставтарының федералдыг албанының 10 чылы» медалы, 15.10.2007ч., №1269к.

93. Анна Владимировна Медведь 1929 79 «1941-1945ч. Ада-чурттуң Улуг дайынынга Тиелелгениң 60 чылы» юбилейлиг медаль, Россия Федерациязының Президентинин Чарлы, 28.02.2004ч., А №1073317

94. Лидия Леонидовна Межеричкая 1952 56 Россия Федерациязының Информациа технологияларының болгаш харылзаа яамызының «Харылзаа мастери» хундүлүг ады, 09.07.2007ч., №80-п.

95. Степан Дуонгарович Монгуш 1956 52 Россия Федерациязының Транспорт яамызының «Хамааты авиациязының 85 чылы» тураскаал демдээ, 08.02.2008ч., №4614.

96. Антонина Васильевна Малышева 1947 61 Россия Федерациязының Кадык камгалал болгаш социал хөгжүлдө яамызының «Кадык камгалал адырынга ачы-хавыязы, хөй чылдарда ак сеткилдиг күш-ажылы дээш»

Хүндүлел бижи, 17.04.2008ч.

97. Мария Григорьевна Матюшенко 1933 75 Россия Федерациязының Транспорт яамызының «Хамааты авиациязының 85 чылы» тураскаал демдээ, 29.12.2007ч., №4612.

98. Екатерина Федоровна Митрашкина 1958 50 «Россияның ЧАЭС» Россияның энергетиканың болгаш электрификацияның ажык акционерлиг ниитилелин «Энергетиканың хоочуну» Хүндүлел бижи, 23.04.2008ч., №55п.

99. Елена Өктек-ооловна Монгуш 1960 48 «Республиканың социал-экономика хөгжүлдө кирген улуг үлүг-хуузу база Тыва Республиканың Россия Федерациязының составына киргенин 60 чылынга болгаш Кызыл хоорайның үндезилеттенип тургустунганын 90 чылынга» юбилейлиг медаль, Тыва Республиканың Чазаның Даргазының Чарлы, 06.09.2004ч., №118.

100. Николай Анатольевич Марьясов 1960 48 Россия Федерациязының Харылзаа яамызының «Хундүлүг радист» хөрек демдээ, 26.04.1996ч.

101. Вячеслав Николаевич Непомнящий 1962 46 Россия Федерациязының Транспорт яамызының «Агаар транспортуң тергенин» хөрек демдээ, 20.01.2003ч., №10/л.

102. Өлчеймаа Бургут-ооловна Намажап 1967 41 Россия Федерациязының Саналга палатазының «Россия Федерациязынга күрүнениң саң-хөө контролюн системазын хөгжүдеринге кириген улуг үлүг-хуузу дээш» Хүндүлел бижи, 18.02.2008ч., №67-в.

103. Сергей Хураган-оолович Намажап 1964 44 Россия Федерациязының Иштики херектер яамызының «Россияның ИХЯ-ның 200 чылы» медалы, 05.06.2002ч., №542.

104. Любовь Васильевна Нефедова 1954 54 «Иениң медалы» II чергениң медалы, ССРЭ-нин Дээди Чөвүлелин Президентинин Чарлы, 29.05.1987ч., М №976097

105. Октябрина Вениаминовна Никифорова 1941 67 Россия Федерациязының Транспорт яамызының «Хамааты авиациязының 85 чылы» тураскаал демдээ, 29.12.2007ч., №4615.

106. Татьяна Васильевна Непомнящая 1953 55 Россияның Хамаарышпас профэвилелдер федерациязының «Россияның профэвилелдеринин 100 чылы» юбилейлиг медалы, 24.11.2004ч.

107. Чечек Хереловна Осур 1954 54 Россияның Хамаарышпас профэвилелдер федерациязының «Россияның профэвилелдеринин 100 чылы» юбилейлиг медалы, 24.11.2004ч.

108. Долаана Самбуевна Ооржак 1967 41 Россия Федерациязының Кадык камгалал болгаш социал хөгжүлдө яамызының «Хөй чылдарда ак сеткилдиг күш-ажылы дээш» Хүндүлел бижи, 29.19.2005ч., №1242-н.

109. Елена Александровна Ойду 1953 55 Россияның Ажаалга банкызының «Ажылынга бедик көргүзүглери чедип алганы база банк ажыл-херээн хөгжүдөр болгаш экижидер адырга ачы-хавыязы дээш» Хүндүлел бижи, 18.12.1992ч., №657.

110. Мария Чимит-Доржуевна Ооржак 1948 60 Россия Федерациязының Садыг яамызының «Хөй чылдарда ак сеткилдиг күш-ажылы дээш база Россияның хереклекчилер кооперациязының 170 чылынга, 79-ку Делегейн Кооперация хунунун байырлалы-биле» Хүндүлел бижи, 05.07.2001ч., №43.

111. Наталья Доржуевна Ооржак 1958 50 Россия Федерациязының Кадык камгалал яамызының «Кадык камгалалының тергенин» хөрек демдээ, 24.02.2004ч., №190-п.

112. Евгений Достаевич Оюн 1963 45 Россия Федерациязының Юстиция яамызының «Ажыл-албаны дээш» III чергениң медалы, 06.06.2002ч., №835-К.

113. Любовь Маадыр-ооловна Ооржак 1962 46 Россия Федерациязының Кадык камгалал яамызының «Кадык камгалалының тергенин» хөрек демдээ, 18.05.2002ч., №767-л.

114. Виктор Сундуевич Ооржак 1950 58 Россия Федерациязының Девискээр хөгжүлдө яамызының «Россияның чуртталга-коммунал ажыл-агыйының хундүлүг ажылдакчызы» хундүлүг ады, 04.03.2008ч., №65-кн.

115. Людмила Семдер-ооловна Ооржак 1964 44 Россия Федерациязының Өөредилге яамызының «Россия Федерациязының ниити өөредилгенин хундүлүг ажылдакчызы» хөрек демдээ, 02.03.2001ч., ОО №37233.

116. Лидия Базыр-Сатовна Ондар 1962 46 Россия Федерациязының Кадык камгалал

болгаш социал хөгжүлдө яамызының «Кадык камгалал адырынга ачы-хавыязы база хөй чылдарда ак сеткилдиг күш-ажылы дээш» Хүндүлел бижи, 16.05.2008ч., №789.

117. Людмила Борисовна Осина 1960 48 Россия Федерациязының Өөредилге болгаш эртем яамызының «Россия Федерациязының ниити өөредилгенин хундүлүг ажылдакчызы» хөрек демдээ, 03.10.2006ч., ОО №115972.

118. Делег Натпит-Доржуевич Ооржак 1966 42 Россия Федерациязының Хамааты камгалал, онза байдалдар болгаш бойдус халаптарының уржуктарын узуткаар херектер талазы-биле яамызының «Албанынга ачы-хавыязы дээш» медалы, 30.06.2006ч., №90-НС.

119. Светлана Тулушевна Саган-оол 1957 51 Россияның Федералдыг үндүрүг албанының «Россияның ФУА-ның тергенин» хөрек демдээ, 31.10.2007ч., №ММ-26-15.

120. Валентина Андреевна Скворцова 1959 49 Россия Федерациязының Иштики херектер яамызының «Россияның ИХЯ-ның 200 чылы» медалы, 05.06.2002ч., №542.

121. Ольга Николаевна Салина 1964 44 Россия Федерациязының Өөредилге яамызының «Россия Федерациязының ниити өөредилгенин хундүлүг ажылдакчызы» хөрек демдээ, 26.03.2003ч., ПРОО №65759

122. Азат Месропович Саркисян 1941 67 Россияның Хамаарышпас профэвилелдер федерациязының «Россияның профэвилелдеринин 100 чылы» юбилейлиг медалы, 24.11.2004ч.

123. Любовь Васильевна Свешникова 1959 49 Россия Федерациязының Транспорт яамызының «Хамааты авиациязының 85 чылы» тураскаал демдээ, 08.02.2008ч., №4620.

124. Ирина Васильевна Сюрюн-оол 1961 47 Россия Федерациязының Өөредилге яамызының «Улус чырыдышкынының тергенин» хөрек демдээ, 12.10.1994ч., №225.

125. Валентина Сергеевна Сыпачева 1930 78 «1941-1945ч. Ада-чурттуң Улуг дайынынга Тиелелгениң 60 чылы» юбилейлиг медаль, Россия Федерациязының Президентинин Чарлы, 28.02.2004ч., А №1073612.

126. Николай Михайлович Сунцов 1929 79 «1941-1945ч. Ада-чурттуң Улуг дайынынга Тиелелгениң 60 чылы» юбилейлиг медаль, Россия Федерациязының Президентинин Чарлы, 25.04.2005ч.

127. Ксения Тимофеевна Стяжкина 1929 79 РСФСР-нин Сайыттар Чөвүлелин «РСФСР-нин социалист чарыштарның тергенин» хөрек демдээ, 11.06.1958ч., №624

128. Любовь Бичелдейовна Сувандии 1964 44 Россия Федерациязының Иштики херектер яамызының «Россияның ИХЯ-ның 200 чылы» медалы, 05.06.2002ч., №542

129. Марина Николаевна Сенникова 1967 41 Россияның Гидрометеорология болгаш долгандыр турар хүрээленин мониторингизинин талазы-биле федералдыг албанының «Гидрометеоалбан системазына хөй чылдарда ак сеткилдиг күш-ажылы дээш база Делегейн метеорология хүнү-биле холбаштыр» Хүндүлел бижи, 21.02.2008ч., №13.

130. Мария Семеновна Сахариева 1928 80 «1941-1945ч. Ада-чурттуң Улуг дайынынга Тиелелгениң 60 чылы» юбилейлиг медаль, Россия Федерациязының Президентинин Чарлы, 25.04.2005ч., А №1074708

131. Екатерина Доржуевна Сат 1943 65 «Иениң медалы» III чергениң медалы, ССРЭ-нин Дээди Чөвүлелин Президентинин Чарлы, 18.07.1984ч., №929581.

132. Валерий Балай-оолович Салчак 1948 60 Россия Федерациязының Саналга палатазының «Россия Федерациязынга күрүнениң саң-хөө контролюн системазын хөгжүдеринге кириген улуг үлүг-хуузу база профессионал ажыл-чорудулгазынга бедик көргүзүглери чедип алганы дээш» Хүндүлел бижи, 18.02.2008ч., №5678.

133. Татьяна Александровна Садовская 1958 50 Россия Федерациязының Иштики херектер яамызының «Россияның ИХЯ-ның 200 чылы» медалы, 05.06.2002ч., №542.

134. Владимир Дмитриевич Самойлов 1952 56 ССРЭ-нин Монтаж болгаш тудуг ажылдарының яамызының «Онгу беш чылдың шалыпчызы» хөрек демдээ, 02.09.1979ч., №459233.

135. Алексей Моктээр-ович Сарыглар 1949 59 ССРЭ-нин Монтаж болгаш тудуг ажылдарының яамызының «1977 чылда социалис-

тиг чарыштарның тилекчизи» хөрек демдээ, 16.01.1978ч., №987001.

136. Клара Чамзыриновна Сат 1948 60 Россияның Хамаарышпас профэвилелдер федерациязының «Россияның профэвилелдеринин 100 чылы» юбилейлиг медалы, 24.11.2004ч.

137. Мая Алдын-ооловна Сат 1952 56 Россия Федерациязының Кадык камгалал болгаш социал хөгжүлдө яамызының «Кадык камгалал адырынга ачы-хавыязы база хөй чылдарда ак сеткилдиг күш-ажылы дээш» Хүндүлел бижии, 26.07.2007ч., №56-р.

138. Сондра Доштуг-ооловна Сметанина 1946 62 Россия Федерациязының Кадык камгалал болгаш социал хөгжүлдө яамызының «Кадык камгалал адырынга ачы-хавыязы база хөй чылдарда ак сеткилдиг күш-ажылы дээш» Хүндүлел бижии, 26.07.2007ч., №67-р.

139. Сенди Кыргысевна Сотпа 1945 63 «Иениң медалы» II чергениң медалы, ССРЭ-ниң Дээди Чөвүлелиниң Президиумунун Чарлы, 24.12.1986ч., №128.

140. Галина Николаевна Стрельникова 1956 52 Россия Федерациязының Юстиция яамызының «Ачы-хавыязы дээш» III чергениң медалы, 03.06.2004ч., №740-к.

141. Олег Солун-оолович Саая 1958 50 Россия Федерациязының Девискээр хөгжүлдө яамызының «Тудуг адырын хөгжүдеринге амы-хууда кириген улуг үлүг-хуузу, хөй чылдарда ак сеткилдиг күш-ажылы база бүдүрүлгө даалгаларын чедишкенин күүсеткени дээш» Хүндүлел бижии, 06.02.2007ч., №46/а.

142. Владимир Доокович Сат 1963 45 Россия Федерациязының Иштики херектер яамызының «Ажыл-албанынга ачы-хавыязы дээш» II чергениң медалы, 19.04.2004ч., №274 л/с.

143. Людмила Викторовна Сидорова 1940 68 ССРЭ-ниң Культура яамызының «Чурттагы чонун аразына номну суртаалдаар талазы-биле хөй чылдарда үрө-түнелдиг ажылы дээш» Хүндүлел бижии, 01.01.1981ч., №90.

144. Константин Андреевич Самойленко 1955 53 Россияның Хамаарышпас профэвилелдер федерациязының «Россияның профэвилелдеринин 100 чылы» юбилейлиг медалы, 24.11.2004ч.

145. Алефтина Билчин-ооловна Семис 1960 48 Россия Федерациязының Кадык камгалал болгаш социал хөгжүлдө яамызының «Кадык камгалал адырынга ачы-хавыязы база хөй чылдарда ак сеткилдиг күш-ажылы дээш» Хүндүлел бижии, 16.05.2008ч., №67.

146. Ольга Дартан-ооловна Серин-оол 1958 50 Россияның Хамаарышпас профэвилелдер федерациязының «Россияның профэвилелдеринин 100 чылы» юбилейлиг медалы, 24.11.2004ч.

147. Надежда Владимировна Тулина 1954 54 Россия Федерациязының Өөредилге болгаш эртем яамызының «Россия Федерациязының ниити өөредилгениң хүндүлүг ажылдакчызы» хөрек демдээ, 24.05.2007ч., ОО №125501.

148. Татьяна Викторовна Тестова 1969 39 Россия Федерациязының Өөредилге болгаш эртем яамызының «Россия Федерациязының ниити өөредилгениң хүндүлүг ажылдакчызы» хөрек демдээ, 24.05.2007ч., ОО №125591.

149. Наталья Александровна Троегубова 1960 48 Россия Федерациязының Пенсия фондузунун «Россия Федерациязының Пенсия фондузунун 15 чылы» медалы, 16.12.2005ч., №355.

150. Александр Георгиевич Тырышкин 1955 53 ССРЭ-ниң Иштики херектер яамызының «Төлөпиге ажыл-албаны дээш» III чергениң медалы, 11.10.1984ч., №497.

151. Сергей Валентинович Тырбылев 1950 58 «Россияның ЧАЭС» Россияның энергетиканың болгаш электрификацияның ажык акционерлиг ниитилелиниң «Россияның энергетика системазын хөгжүдеринге ачы-хавыязы дээш» Хүндүлел бижии, 20.11.2007ч., №1345.

152. Виктор Сундуй-оолович Тюлюш 1953 55 ССРЭ-ниң Автомобиль транспортунун яамызының «1979 чылда социалист чарыштарының тилекчизи» хөрек демдээ, 29.10.1979ч., №364.

153. Виталий Дмитриевич Трофименко 1950 58 РСФСР-ниң Тудуг херектеринин талазы-биле күрүнө комитетинин «Улук Октябрының Социалист революциязының 70

чылының байырлалы-биле социалист чарышка чедип алган чедишкени дээш» Хүндүлел бижии, 05.11.1987ч.

154. Танов Монгушович Топул 1942 66 Россия Федерациязының улус өөредилгениң болгаш эртем ажылдакчыларының профэвилелиниң «Профэвилелге хөй чылдарда идепкейлиг ажылы дээш база 65 чылдааны-биле холбаштыр» Хүндүлел бижии, 06.09.2007ч., №1345.

155. Ольга Ондаровна Тас 1958 50 «Чурттагы чонун Бүгү-россияның чизезин эрттиреринге ачы-хавыязы дээш» медаль, Россия Федерациязының Президентизинин Чарлы, 14.10.2002ч., №48800.

156. Клавдия Ивановна Пономаренко 1931 77 «1941-1945чч. Ада-чурттуң Улуг дайынынга Тиелгениң 60 чылы» юбилейлиг медаль, Россия Федерациязының Президентизинин Чарлы, 28.02.2004ч., А №1073565.

157. Марфа Поликарповна Пикалова 1926 82 «1941-1945чч. Ада-чурттуң Улуг дайынынга Тиелгениң 60 чылы» юбилейлиг медаль, Россия Федерациязының Президентизинин Чарлы, 12.04.2008ч., А №1073555.

158. Мария Григорьевна Пастухова 1928 80 «1941-1945чч. Ада-чурттуң Улуг дайынынга Тиелгениң 60 чылы» юбилейлиг медаль, Россия Федерациязының Президентизинин Чарлы, 19.03.2005ч., А №1073772.

159. Валерий Афанасьевич Петрухин 1954 54 Россия Федерациязының Тудуг болгаш чуртталга-коммунал комплекзинин талазы-биле Күрүнө комитетинин «Россияның хүндүлүг тудугжузу» хөрек демдээ, 05.03.2004ч., №66-пк.

160. Анна Алексеевна Попадюк 1952 56 Россия Федерациязының Көдээ ажыл-агый яамызының «Ак сеткилдиг күш-ажылы дээш база Көдээ ажыл-агый болгаш болбаазырадыр үлетпүрүнүн ажылдакчызының хүнү-биле холбаштыр» Хүндүлел бижии, 03.10.2007ч., №56.

161. Тамара Александровна Петрашина 1953 55 Россияның Федералдыг үндүрүг албанының «Үндүрүг органнарынга төлөпиг болгаш ажыктыг күрүнениң хамааты албаны дээш» Хүндүлел бижии, 29.01.2008ч., №569.

162. Юрий Семенович Пищиков 1956 52 Россия Федерациязының Юстиция яамызының «Ажыл-албаны дээш» III чергениң медалы, 16.12.2003ч., №1863-к.

163. Вера Васильевна Пушкарева 1960 48 Россия Федерациязының Иштики херектер яамызының «Төлөпиге ажыл-албаны дээш» III чергениң медалы, 04.10.1994ч., №813.

164. Галина Михайловна Полежаева 1958 50 Россияның Хамаарышпас профэвилелдер федерациязының «Россияның профэвилелдеринин 100 чылы» юбилейлиг медалы, 24.11.2004ч.

165. Роза Дамбаевна Удрек 1958 50 Россияның федералдыг архив агентилелиниң «Россия Федерациязының Архив фондузунун документилеринин айыыл чок камгалалына болгаш түүлээринге идепкейлиг киржилгези дээш» Хүндүлел бижии, 14.07.2005ч., №98.

166. Вера Кизьминична Уразова 1954 54 Россия Федерациязының Информатика технологияларының болгаш харылзаа яамызының «Харылзааның мастери» хүндүлүг ады, 08.04.2008ч., №31-п.

167. Людмила Михайловна Филимонова 1958 50 Россия Федерациязының Өөредилге болгаш эртем яамызының «Россия Федерациязының ниити өөредилгениң хүндүлүг ажылдакчызы» хөрек демдээ, 24.05.2007ч., ОО №125629.

168. Анна Федоровна Фатьянова 1958 50 Россия Федерациязының Улусчу өөредилгениң болгаш эртем профэвилелиниң «Өөредилге ажылдакчыларының күш-ажылчы болгаш социал-экономиктиг эргелерин камгалаар талазы-биле идепкейлиг хөй чылдарда ажылы дээш база юбилей-биле холбаштыр» Хүндүлел бижии, 21.02.2008ч., №13-к.

169. Эмма Петровна Фалалева 1956 52 Россия Федерациязының Көдээ ажыл-агый яамызының «Агроүлетпүр комплекзинин системазынга хөй чылдарда ак сеткилдиг күш-ажылы дээш» Хүндүлел бижии, 22.02.2008ч., №45.

170. Елена Викторовна Федченко 1958 50 Россия Федерациязының Өөредилге болгаш эртем яамызының «Россия Федерациязының ниити өөредилгениң хүндүлүг ажылдакчызы» хөрек демдээ, 24.05.2007ч., ОО №125596.

171. Клавдия Даш-ооловна Хертек 1961 47 Россия Федерациязының Кадык камгалал болгаш социал хөгжүлдө яамызының «Кадык камгалал адырынга ачы-хавыязы база хөй чылдарда ак сеткилдиг күш-ажылы дээш» Хүндүлел бижии, 16.05.2008ч., №125-о.

172. Галина Владимировна Хаметова 1953 55 Россия Федерациязының Өөредилге болгаш эртем яамызының «Россия Федерациязының ниити өөредилгениң хүндүлүг ажылдакчызы» хөрек демдээ, 24.05.2007ч., ОО №125598.

173. Серекей Чимитович Хертек 1955 53 Россияның Хамаарышпас профэвилелдер федерациязының «Россияның профэвилелдеринин 100 чылы» юбилейлиг медалы, 24.11.2004ч.

174. Анна Арапчоровна Ховалыг 1960 48 Россия Федерациязының Садыг яамызының «Россияның хергекчилер кооперациязынга ак сеткилдиг күш-ажылы дээш» хөрек демдээ, 25.06.2000 ч. №42.

175. Андрей Байкараевич Хурбе 1958 50 Россия Федерациязының Девискээр хөгжүлдезинин яамызының «Тудуг адырын хөгжүдеринге кириген улуг үлүг-хуузу, хөй чылдарда болгаш үрө-түнелдиг ажылы дээш база профессионал байырлалы – Тудугжу хүнү-биле холбаштыр» Хүндүлел бижии, 06.08.2007ч., №89-а.

176. Ольга Алексеевна Хомутова 1956 52 Россияның Федералдыг миграция албанының «Албан-хүлээлгезин күүседиринге ак сеткилдиг хамаарылгазы, хөй чылдарда күш-ажылы, ажылынга бедик көргүзүлгери дээш база 50 харлааны-биле холбаштыр» Хүндүлел бижии, 20.09.2006ч., №89-ф.

177. Клара Салчаковна Хертек 1943 65 РСФСР-ниң Көдээ ажыл-агый яамызының «1976 чылдың социалист маргылдааның тергенин» хөрек демдээ, 10.03.1977ч., №336.

178. Екатерина Кавааевна Хертек 1954 54 Россия Федерациязының Кадык камгалал болгаш социал хөгжүлдө яамызының «Кадык камгалал адырынга ачы-хавыязы база хөй чылдарда ак сеткилдиг күш-ажылы дээш» Хүндүлел бижии, 26.07.2007ч., №89.

179. Раиса Суур-ооловна Хаажык 1957 51 Россия Федерациязының Кадык камгалал болгаш социал хөгжүлдө яамызының «Кадык камгалал адырынга ачы-хавыязы, хөй чылдарда ак сеткилдиг күш-ажылы дээш» Хүндүлел бижии, 17.04.2008ч.

180. Татьяна Александровна Черная 1957 51 Россия Федерациязының Өөредилге болгаш эртем яамызының «Россия Федерациязының ниити өөредилгениң хүндүлүг ажылдакчызы» хөрек демдээ, 24.05.2007ч., №125605.

181. Наталья Кууларовна Чульдун 1956 52 Россия Федерациязының Өөредилге болгаш эртем яамызының «Россия Федерациязының ниити өөредилгениң хүндүлүг ажылдакчызы» хөрек демдээ, 24.05.2007ч., ОО №125609.

182. Людмила Петровна Чадамба 1952 56 РСФСР-ниң Садыг яамызының «Совет садыг-ның тергенин» хөрек демдээ, 13.06.1991ч., №14.

183. Сергей Шогжалович Чиктол 1958 50 Россия Федерациязының Арга-арыг ажыл-агыйының Федералдыг агентилелиниң «Хөй чылдарда ак сеткилдиг ажылы, күш-ажылында бедик чедишкени дээш база Арга-арыг ажылдакчыларының хүнүнүн байырлалы-биле» Хүндүлел бижии, 05.09.2006ч., №180.

184. Владимир Николаевич Чипузов 1954 54 Россия Федерациязының Транспорт яамызының «Хүндүлүг автотранспортчу» хөрек демдээ, 09.10.2000 ч., №280/к.

185. Наталья Владимировна Чимдан 1956 52 Россия Федерациязының Өөредилге болгаш эртем яамызының «Россия Федерациязының ниити өөредилгениң хүндүлүг ажылдакчызы» хөрек демдээ, 24.05.2007ч., ОО №125607.

186. Шолбан Эрес-оолович Чооду 1964 44 Россия Федерациязының Иштики херектер яамызының «Ажыл-албанынга ачы-хавыязы дээш» II чергениң хөрек демдээ, 15.08.2000ч., №694.

187. Нина Александровна Чмарова 1952 56 Россия Федерациязының Кадык камгалал болгаш социал хөгжүлдө яамызының «Кадык камгалал адырынга ачы-хавыязы база хөй чылдарда ак сеткилдиг күш-ажылы дээш» Хүндүлел бижии, 16.05.2008ч., №45.

188. Владимир Иванович Шлапунов 1951 57 Хөмүр-даш үлетпүрүнүн ажылдакчыларының Россияның Хамаарышпас профэви-

лелиниң «Профэвилел кезигүүнеринин профессионал болгаш социал-күш-ажылчы эргелерин камгалаар талазы-биле идепкейлиг болгаш хөй чылдарда ажылы дээш» Хүндүлел бижии, 14.05.2008ч., №78л.

189. Елена Анатольевна Шпилева 1957 51 Россия Федерациязының Кадык камгалал болгаш социал хөгжүлдө яамызының «Кадык камгалал адырынга ачы-хавыязы база хөй чылдарда ак сеткилдиг күш-ажылы дээш» Хүндүлел бижии, 16.05.2008ч., №89.

190. Галина Ивановна Шумакова 1958 50 Россияның Шеринин профэвилелиниң – Чадаг шериглеринин хамааты персоналдың профэвилелиниң Төп комитетинин «Бодунун күш-ажылчы хүлээлгелерин күүседиринге, Чадаг шериглеринин дайынчы беленин быжыглаарына кириген амы-хууда үлүг-хуузу, хамааты персоналдың социал-күш-ажылчы эргелерин болгаш сонуургалдарын камгалаарына көргүскөн идепкейли дээш» Хүндүлел бижии, 05.05.2008ч., №345 л/о.

191. Светлана Петровна Шевченко 1960 48 Россияның Хамаарышпас профэвилелдер федерациязының «Россияның профэвилелдеринин 100 чылы» юбилейлиг медалы, 24.11.2004ч.

192. Вера Валерьевна Шаравии 1956 52 Россия Федерациязының Төп соңгулда комиссиязының «Россия Федерациязының соңгулда системазын хөгжүдеринге кириген улуг үлүг-хуузу дээш» Хүндүлел бижии, 20.08.2004ч., №560.

193. Валерий Николаевич Ширпей 1952 56 «Россия Федерациязының алдарлыг эмчизи» хүндүлүг аты, Россия Федерациязының Президентизинин Чарлы, 20.12.2007ч., 3 №201587.

194. Наталья Никандровна Шаркова 1952 56 Россия Федерациязының Кадык камгалал болгаш социал хөгжүлдө яамызының «Кадык камгалал адырынга ачы-хавыязы база хөй чылдарда ак сеткилдиг күш-ажылы дээш» Хүндүлел бижии, 26.07.2007ч., №220-л.

195. Сергей Иванович Шерстнев 1959 49 Россия Федерациязының Юстиция яамызының «Ажыл-албаны дээш» III чергениң медалы, 03.06.2004ч., №740-к.

196. Татьяна Алексеевна Шилкова 1957 51 Россия Федерациязының Өөредилге болгаш эртем яамызының «Россия Федерациязының ниити өөредилгениң хүндүлүг ажылдакчызы» хөрек демдээ, 24.05.2007ч., ОО №125613.

197. Лариса Васильевна Шмырева 1958 50 Россия Федерациязының Информатика технологиялары болгаш харылзаа яамызының «Харылзааның мастери» хүндүлүг ады, 01.02.2008ч., №8-п.

198. Зоя Ондаровна Шожал 1950 58 Россия Федерациязының Өөредилге болгаш эртем яамызының «Россия Федерациязының ниити өөредилгениң хүндүлүг ажылдакчызы» хөрек демдээ, 24.05.2007ч., ОО №125615.

199. Раиса Адольфовна Шулепова 1947 61 Россия Федерациязының Транспорт яамызының «Чедип алган күш-ажылчы чедишкени база хөй чылдарда ак сеткилдиг ажылы дээш» Хүндүлел бижии, 01.12.2007ч., №90.

200. Борис Ефимович Шнякин 1932 76 «1941-1945чч. Ада-чурттуң Улуг дайынынга Тиелгениң 60 чылы» юбилейлиг медаль, Россия Федерациязының Президентизинин Чарлы, 28.02.2004ч., А №1073503.

201. Валентина Васильевна Шаповалова 1957 51 «Россияның ЧАЭС» Россияның энергетиканың болгаш электрификацияның ажык акционерлиг ниитилелиниң «Энергетиканың хоочуну» Хүндүлел бижии, 23.04.2008ч., №55п.

202. Надежда Семеновна Шикина 1920 88 «1941-1945чч. Ада-чурттуң Улуг дайынынга шылгараңгай күш-ажылы дээш» медаль, ССРЭ-ниң Дээди Чөвүлелиниң Президиумунун Чарлы, 16.08.1946ч., Д №0370481.

203. Лидия Федоровна Якопчук 1957 51 Россия Федерациязының Девискээр хөгжүлдезинин яамызының «Тудуг адырын хөгжүдеринге амы-хууда кириген улуг үлүг-хуузу, хөй чылдарда болгаш үрө-түнелдиг ажылы дээш база профессионал байырлалы – Тудугжу хүнү-биле холбаштыр» Хүндүлел бижии, 06.08.2007ч., №444.

204. Немсурэн Янсанжав 1957 51 Россияның Хамаарышпас профэвилелдер федерациязының «Россияның профэвилелдеринин 100 чылы» юбилейлиг медалы, 24.11.2004ч.

(Уланчылыг).

Бүрүткел эргелелиниң ажылындан ЭРГЕЛЕРНИ БӨДҮҮНЧҮТКЕН ЧУРУМ-БИЛЕ ДОЛДУРАРЫ

64 көзенектин чажыттары

Кыдат гроссмейстер Хоу Ифанын уду алгаш, Александра Костенюк херэежен улустун төөгүзүнде 12 дугаар делегей чемпиону кылдыр чарлатынган.

Чемпионнуң чугаазы-биле алырга, ол божуп алгаш, чаш уруглуг аларган соонда, делегей чемпиону болур дээн күзели улам хайыгып, немелде сагышсырал турзажок, уйгу-чыдын чок дүвүрелдиг дүннөр оон күштүг соруун сыкпаан. Спортчу мөзү — дорт шиитпирлиг болганынга шыдамын көргүзүп, быжыг туруштуун бадыйтаан. Ол бодунуң хууда сонугалдарының чартык-чамдызын кызыгаарлап чийгеткен. Соругдаан эчис сорулгазын ол эң кол угланышкын кылгаш, шыдаар шаа-биле белеткенип, амыдыралга таварышкылаар бергелерни ажып эртип, элээн үе дургузунда үзүктелишкын чокка 64 көзенектин чажыттарын доктаамал шиңгээди, бот-тускайлаң-даа, тренерлер-биле-даа могаг-шылаг чок ажылдап келген.

Моон мурнунда делегей чемпионнары херэежен улус ажы-төл төрүп, бодаравайн чорааш, бедик атты чедип ап турган болза, Александраның салым-чолу оларныыңа деңгээрге, сыр дедир болган. Ол чалыы чаш назынында ава болган, олаас-кежик болбайн аан. Бодунуң үезинде ГДР-ниң специалистери эштир кыстарның тускай методиказын тургускаш, харыысалгалыг старттарга сааттыг херэеженнер үре-түннелдиг болуп турганын түннээн. Шыдыраага база ындыг хевирлиг психологтук болгаш өске-даа хевирлиг допингилерни ажылап болурунун аргазы турар бе дээн ышкаш айтырыгны Александрга салган.

— Киж бодунуң сорулгазын чедип алыр дээш чүнү-даа планнап, чогаадып, кылып болбайн аан. Ынчалзажок бис кижилер болганы-выста хамыктын мурнунда, калдыкшыл чүдөн артык үнелиг. Ынчангаш шак ындыг аргалар-биле арыг тиелелге чедип алыры спорт эвес-тир деп билер мен — деп, А.Костенюк харыылаан.

Дээр адаанда чурт Кыдаттын 17 чыл дургузунда тургузуп келгени шыдыраа ханазын ажып эрткен шыдыраачы кыс компьютер-биле ойнаарына бодаарга, ийи кижиниң месилдежишкени — ийи аңгы салым-чаянның, аажы-чаңның, мөзү-бүдүштүн, психологияның чаныш-сыныш чок демисели, спортчу күжүн, арга-мергежилдин, сагынгыртывынгыр мерген угаан-бодалын шылгажырының нүүртештирип көөрүнүн чидиг үскүлежишкенидир.

Адак сөөлгү айтырыг чемпионга шаңнал акша канчаар көрдүнгенинге хамаарыштыр салдырган.

— Хомуданчыг чүүл — эр улус биле херэежен улустун аразына шаңнал акша аажок ылгалдыг. Делегей чемпионнадынга херэежен улустун шаңнал фондузу 450 муң долларга дең. Эр улустун ам болур деп турар Ананд биле Крамниктин аразына мөөрейниң шаңналы 1,5 млн. евро — деп, интервьюнун төнчүзүнде шыдыраа кадыны деңеп чугаалаан.

Шыдыраа төөгүзүнде эң улуг шаңналдарның рейтингизи:

Фишер биле Спасскийниң аразында оюн — 1992 чыл, 5 млн. доллар;

Карпов биле Каспаров — 1990 чыл, 4,1 млн. доллар;

Крамник биле Ананд — 2008 чылда болур, 2,2 млн. доллар;

Крамник биле Каспаров — 2000 чыл, 2 млн. доллар.

Даңзы САЛЧАК, төп парлалгандан очулдурган.

2006 чылдың июнь 30-де «Шимчевес өнчүнүң чамдык объектилеринге

хамаатыларның эргелерин бөдүүнчүткен чурум-биле долдурар айтырыглар талазы-биле Россия Федерациязының чамдык хоойлужудулга актыларына өскерилгелерни кириериниң дугайында» №93-ФХ Федералдыг хоойлуну

боттандыар практиказының дугайында

2006 чылдың июнь 30-де «Шимчевес өнчүнүң чамдык объектилеринге хамаатыларның эргелерин бөдүүнчүткен чурум-биле долдурар айтырыглар талазы-биле Россия Федерациязының чамдык хоойлужудулга актыларына өскерилгелерни кириериниң дугайында» №93-ФХ Федералдыг хоойлу (моон ыңай — дача келдерелиниң дугайында Хоойлу дээн) 2006 чылдың сентябрь 1-ден күштүг болуп кирген.

Дача келдерелиниң дугайында хоойлу хууда дузалал болгаш дача ажыл-агыйын, сад, огород ажылдарын чорударына, хуу чуртталга болгаш гараж тудугларына чер участоктарлыг база ол ышкаш хуужуттунмаан бажыңнарлыг хамаатыларның азы болза көдээде болгаш хоорайда чурттап турар чурттакчы бүрүзүнүң эрге-ажыынга хамааржып турар.

«Дача келдерели» деп адаан чурум езугаар эргени бүрүткедиринге, чер участоктарын хууда өнчүзүңге, назынында салгал дамчып ээлээр эрге-биле, хуусаа чок ажыглаарына берген чер участоктары кирип турар.

Ук чер участоктарын РФ-тиң Чер кодекизиниң 20 болгаш 21 чүлдериңге дүүштүр, чүгле документилерни долдурганы дээш төлөп кааш (кызыгаарын тодарадыр талазы-биле геодезия ажылдары, кадастр учедунга тургузары, черге эргени күрүнөдөн бүрүткедири), халаска хуужудуп алырын чөлшээрээн.

Амгы үеде черге эргени Федералдыг бүрүткел албанының девискээрлерде органнарының берип турары Эргелерни күрүнөдөн бүрүткедириниң дугайында херечилели-биле шынзыдып турар.

Хууда дузалал болгаш дача ажыл-агыйын, сад, огород ажылдарын чорудар, хуу чуртталга болгаш гараж тудугларына чер участоктарына өнчү ээзи эргени долдурар алыр күзүлдиг улус дараазында документилерни кириер:

1. Чер участогунга эргезиниң дугайында документини (хууда дузалал ажыл-агыйны чорударына берген чер участоктарына — ажыл-агый номундан ушта бижилгени; чер участогун берип турарының дугайында тус чер бот-башкарылга органының шиитпирин, салгал дамчып назынында ээлээр эрге дугайында херечилелди болгаш оон-даа өске).

2. Чер участогунуң кадастр планын (паспортун) кириер.

Сад азы дача бажыңына, гаражка өнчү ээзи эргени долдурар күзүлдиг улус дараазында документилерни кириер:

1. Шимчевес өнчү объектинин дугайында декларацияны (эрге ээзи боду долдурар).

2. Хамаатының чер участогунга

эргезин шынзыдып турар документини кириер.

Чуртталга бажыңына өнчү ээзи эргени долдурар күзүлдиг улус дараазында документилерни кириер:

1. Кадастр паспорту (техниктиг паспорт).

2. Хууда ажыл-агый чорударына, хуу чуртталга тудуунга берген чер участогунга хамаатының эргезин бадыйткап турар документини кириер.

Үстүнде айыткан документилерден аңгыда бүгү таварылгаларда дараазында документилерни кириер:

1. Билдиришкын кирип турар шупту улустун адын салган өнчү эргезин күрүнөдөн бүрүткедиринге билдиришкынни (билдиришкыннерни).

2. Өнчү эргезин күрүнөдөн бүрүткекени дээш күрүне каайлызын хамаатының төлээнин шынзыдып турар документини кириер.

Шимчевес өнчүгө эргелерни күрүнөдөн бүрүткедиринге эргежок чугула документилерни ийден эвээш эвес экземплярга кириер — документ боду болгаш оон хоолгазы болур.

Федералдыг бүрүткел албанының эргелелинге (моон соңгаар — Эргелел дээн) келгенде, хууда киж бодун шынзыдып турар документини көргүзөр, хууда кижиниң төлээзи, оон аңгыда, бир эвес федералдыг хоойлужудулга-биле оон өске чүүл көрдүмзүн тава-рылгада, оон бүрүн эргелерин бадыйткап турар нотариуска шынзыткан бүзүредилгени көргүзөр.

Эргелел Дача келдерелиниң дугайында хоойлунуң дүрүмнерин боттандыраарыңче уланган элээн каш хемчеглерни чоруткан. Ынчалдыр, хоойлунуң күжү хамааржып турар чер участоктарына, гаражтарга, дачаларга болгаш өске-даа шимчевес өнчү объектилеринге эргени күрүнөдөн бүрүткедиринге документилерни хүлээп алыр талазы-биле Кызыл хоорайның муниципалдыг эт-хөреңги эргелелиниң талазы-биле комитетиниң Бухтуев кудумчузунда №3 бажыңда турар оран-савазында (солагай талазындан ийиги казапча, «көзенекти» немей ажыткан. Дружба кудумчузунда, 74 дугаарлыг бажыңның №2 кабинетинде база хүлээп турар. Оон аңгыда республиканың кожуун бүрүзүнде Эргелелдин төлээзи ажылдап турар, ол база ук айтырыг талазы-биле документилерни хүлээп ап турар.

Хоойлу күштүг бооп хамааржып турар чер участоктарына, гаражтарга, дачаларга болгаш өске-даа шимчевес өнчүгө эргелерни, өнчү эргезин күрүнөдөн бүрүткедиринге билдиришкынни болгаш эргежок чугула докумен-

тилерни кириген хүнүндөн эгелеп бир ай дургузунда бүрүткээр.

Күрүне каайлызының хемчээлин база ол ышкаш өске-даа айтырыглар талазы-биле дараазында адреске кээп айтырып болур: Кызыл хоорай, Дружба кудумчузу, 6.74, №2 кабинет, чок болза 2-29-69 телефондан айтырар, оон аңгыда бо-ла телефондан документилерни дужаарына хүлээп алырына баш удур бижидип ап база болур.

Бухтуев кудумчузунда №3 бажыңга документилер хүлээп ажылдаар черниң графиги:

Понедельник, вторник, четверг — 8.00 шактан 16.00 шакка чедир.

Среда — 13.00 шактан 16.00 шакка чедир

Пятница — 8.00 шактан 12.00 шакка чедир.

Дүштеки дыштаныр үези 12.00 шактан 13.00 шакка чедир.

Дружба кудумчузунда, №74 бажыңга документилер хүлээп ажылдаар черниң графиги:

Понедельникте, вторникте, четвергте, пятницада 9.00 шактан 17.00 шакка чедир юридиктиг эргелиг албан черлерин, хууда кижилерни (тура оочурлар болгаш баш удур бижиттирип алганы-биле кирер) хүлээп алыр.

Средада 9.00 шактан 17.00 шакка чедир — юридиктиг эргелиг албан черлерин, хууда кижилерни (баш удур бижидип алганы-биле кирер) хүлээп алыр.

Субботада 9.00 шактан 17.00 шакка чедир — юридиктиг эргелиг албан черлерин (баш удур бижидип алганы-биле кирер) хүлээп алыр.

Дүштеки дыштанылга чокка хүлээп турар.

Оон аңгыда, Эргелел Тыва Республиканың нотариат палатазы-биле кады эрттирген хуралына шимчевес өнчүгө болгаш оон-биле дугуржугаларга эргелерни күрүнөдөн бүрүткедиринге билдиришкыннерни нотариустардан документилерни айның бирги понедельник бүрүзүнде ээлчегден дашкаар хүлээп алырының дугайында шиитпирни хүлээп алган.

Эргелел бөдүүнчүткен чурум-биле эргелерни күрүнөдөн бүрүткедиринге документилерни долдурар айтырыглар талазы-биле хамаатыларны тус черниң массалыг информация чепсектери таварыштыр идепкейлиг чырыдып турар. Эргелелдин бүгү оран-саваларында (оон иштинде республиканың кожууннарында) келген улуска көрүп болур черлерде «Дача келдерели» деп тускай тургускан стендиде шимчевес өнчү объектилеринге бөдүүнчүткен чурум-биле эргелерни күрүнөдөн бүрүткедиринге эргежок чугула документилерниң даңзызын аскан. Шимчевес өнчү объектилериниң дугайында декларацияларның үлгерлерин, оларны канчаар долдурар талазы-

биле удуртулгаларны белеткээр болгаш оларны билдиришкын кирип турар улуска тыпсып турар. «Хуу чуртталга тудуунуң объектинге өнчү эргезин канчаар долдурарыл», «Хууда дузалал ажыл-агыйын чорударына, хуу чуртталга тудуунга, гаражты тударына, дача ажыл-агыйын, огород, сад ажылын чорударына көрдүнгөн чер участогунга өнчү эргезин канчаар долдурарыл» дээн информациялык буклеттерни үндүргөн. Шимчевес өнчүнүң чамдык объектилеринге хамаатыларның эргелерин долдурар айтырыглар талазы-биле «төгери» столду» «Тыва» КТРК-га эрттирген. Эргелелдин ажылдакчылары радио-дамчыдылгаларга киржип турар. Оон аңгыда, Эргелелдин «tosreg-tuva.ru» албан езузунуң сайтында Тыва Республикага «Дача келдерелин» боттандырып чорудуп турарының дугайында информацияны, декларациялар бланкыларын, оларны долдурарының удуртулгазын, буклеттерни салган.

Бөдүүнчүткен чурум-биле эргелерни күрүнөдөн бүрүткедир турда, дараазында берге айтырыглар тыптып кээп болур:

- тус черниң бот-башкарылга органнары ажыл-агый номнарындан ушта бижилгелерниң чамдык одуругларын долдурбайн баар, чок болза шын эвес долдурар каар;

- адресинде, эрге-ажыын доктааткан документиде база техниктиг документацияда объектинин шөлүндө чөрүшкөк чүүлдер бар;

- билдиришкынде кириген хуу чуртталга тудуунуң объектизи турар чер участогун өске сорулгаларга берген (чижээ, чуртталга бажыңын ажыглаарына);

- декларацияның майысы бүзүреттинген киж долдурарына көрдүмзүн;

- чуртталга бажыңнарының кезинге, ийи квартираларлыг бажыңнарда квартираларга хамаатыларның эргелерин бөдүүнчүткен чурум-биле бүрүткедир аргазы күштүг бооп турар хоойлужудулгада көрдүмзүн дээн чергелиг берге айтырыглар туруп болур.

Шимчевес өнчүнүң чамдык объектилеринге хамаатыларның эргелерин күрүнөдөн бүрүткедиринге 2006 чылдың сентябрь 1-ден 2008 чылдың октябрь 28-ке чедир үеде Эргелел 2127 билдиришкыннерни хүлээп алган. Оларның аразындан 2033 эргелерни бүрүткээр. Эрге ээлериниң кириген саналы-биле, бүрүткекчиниң шиитпир-биле 243 херектерни тургускан. Бүрүткедиринге 12 таварылгаларда ойталаан.

Д.К.АРТЫНА,

Эргелер бүрүткедир килдистин начальнигиниң оралакчызы.

МОНОПОЛИЯГА УДУР АЛБАНЫҢ ЭРГЕЛЕЛИНДЕ

Харысалгадан хостаарының дугайында

Монополияга удур федералдыг албанның Тыва Республика талазы-биле эргелели монополияга удур хоойлужудулга-биле **картельдиг чугаалажышкын-нары (дугуржулгаларны азы чижилгени кызыгаарлаары-биле каттыжып дугурушкан хөделииш-киннерни)** – 2006 чылдың июль 26-да «Чижилгени камгалаарының дугайында» №135-ФЗ хоойлунун 11 чүүлү **чорударын хоругдап турар** дээрзин юридиктиг эргелиг албан черлеринге, хууда сайгарлыкчыларга болгаш амы-хууда кижилерге дыңнадып тур.

РФ-тиң АЭХК-ның 14.32 чүүлүгө дүүштүр ындыг хажыдышкыннар дээш дараазында административтиг харысалгалар көрдүнгөн:

- албан-дужаалдыг кижилерге – он чеди муң рубльден чээрби муң рубльге чедир хемчээлдиг административтиг торгаал чок болза үш чылга чедир хуусада квалификациязын казыры;

- юридиктиг эргелиг албан черлери — хажыдышкын болган рынокта бараанны (ажылды, ачы-дузаны) сайгарганындан эрге-хоойлу хажыдыкчы-

зының орулганының түнүнүн 1 хууздан 15 хуузуна чедир хемчээлдиг административтиг торгаал хевирлиг («сайгарганындан» торгаал) харысалга көрдүнгөн.

Монополияга удур федералдыг органга чижилгени кызыгаарлап турар дугуржулгалар азы дугурушкан хөделиишкиннер барымдааларының база РФ-тиң монополияга удур хоойлужудулгазынга дүүштүр кылып болбас ужурулг барымдаалар дугайында эки тура-биле дыңнаткан кижини административтиг харысалгадан хостаар (РФ-тиң АЭХК-ның 14.32 чүүлүгө тайылбыры көр).

Картельге киришкени дээш харысалгадан хостаарының чурумун бүрүн эргелиг төлөөлөткен кижилерге чугаалажып болур:

Александр Юрьевич Кинев, Россияның МУФА-ның Картельдер-биле демисел талазы-биле эргелелин начальниги.

Харылзажыр телефону: 8 (916) 686-50-32.

Эргелелдин электронуг почтазы: kartel@fas.dov.ru

Юбилейиңер-биле!

Бистиң кырган-ачавыс **Комбу Хевекович ДОНГАК** ноябрь 5-те 70 харлаан.

Кырган-ачавыс аныяндан эгелеп хей чылдар дургузунда партия органнарынга ажылдап чораан. Ол күш-ажылдың хоочуну. Юбилейи-биле кырган-ачавыска каң дег кадыкшылды, узун назынны, бисти деткип чорууру дээш улуу-биле четтиргенивисти илередип, чүгле экини күзедивис.

Оолдары, уруглары, кенээттери, күдээлери, уйнуктары.

ЮНА склад-садыг

херэежен улуска Беларуссиядан хептер.

Мөөңү-биле база чаңгыстап садып ап болур.

«Обувь» бааза, 16 склад, 4 секция.

Тел.: 8 913 348 6100

Бистен садып алыңар

Минусинскин дээди сортунун далганы – шоодайда 640, бирги сортунун — 590 рубль, Алтайның дээди сортунун далганы – шоодайда 710 рубль, бирги сортунун — 690 рубль, Краснодарның чигири – шоодайда 950 рубль, хендир үзү 1 литрде — 51 рубль, 5 литрде — 305 рубль, Алтайның дээди сортунун макароннары — 18 рубль/кг, дузаттынарда ажыглаар дус — 320 рубль (50 кг), дагаа буду — 87 рубль/кг, бройлер дагаа оолдары — 83 рубль/кг, ак саржаг — 82 рубль/кг, үүрмектээн горох — 14,20 рубль/кг, чинге-тараа — 19 рубль/кг, «Роллтон» лапша — 4,30 рубль/1 шт., 3 литр соктуң — 58 рубль, чарба — 90 рубль/25 кг.

Бистиң адресивис: Кызыл хоорай, Загородный доора кудумчу, 19а, «Эхнатон» баазы 3-күсклад; Каменистая, 15; мөөңөп болгаш үүрмектеп садар бааза, Калинин, 25, склад №3. Мөөңү-биле садып алыр улустарга өртөктер дугуржулга езугаар.

Харылзажыр телефону: 5-38-40.

Хергелекчилерин эргелерин болгаш кижинин менди-чагай чоруун камгалаар адырда хайгаарал талазы-биле федералдыг албанның Тыва Республикада эргелелин Танды кожуунда девискээр килдизинин ОГРН 1051700510586 таңмазының читкенин барымдаалааш, ону күш чок деп санаар.

Автоорук эргелели дыңнадып тур

Тыва Республиканың «Тываавтоорук» Автомобиль оруктарының эргелели күрүнениң албан чери орук бүдүрүлгелеринге, организацияларынга, хууда сайгарлыкчыларга болгаш республиканың чурттакчыларына дыңнадыры болза:

Каа-Хем кожуунда «Дерзиг-Аксый» паром кежи **2008 чылдың октябрь 30-ден;**

Бий-Хем кожуунда «Кара-Хаак» паром кежи **2008 чылдың октябрь 31-ден;**

Улуг-Хем кожуунда «Эйлиг-Хем» паром кежи **2008 чылдың октябрь 31-ден** хагдыган.

«ШЫН» СОЛУННУ ДАМЧЫШТЫР

Бистиң ынак, эргим ачавыс, кырган-ачавыс **Донгак Сарыкыевич МАРТ-ООЛДУ** сөөлгү орукче үдээринге хей талалыг ачы-дузаны көргүскен, ажыг-шүжүүвүстү үлөжип, сагыш-сеткиливисти чазашкан бүгү-ле эриг-баарлыг чонувуска, оларның иштинден өөредилге яамызынын, Иштики херектер яамызынын, Эдип-чазаар болгаш кеземче эргелелин, Чазактың чанында Эртем-шинчилел институтунун коллективтеринге, ТКУ-нун башкыларына база бүгү-ле дөргүл-төрелдеривиске, эш-өөрүвүске, кудаларывыска чүрээвистин ханызындан четтирибишаан, Силер бүгүдөгө күдүк басып мөгейдивис.

Өөнүң ишти, уруглары.

Бай-Тайга кожуунун Кызыл-Даг сумузуун сайгарлыкчызы, бистиң эживис

Эрес Монгушович САНЧАА

амы-тынындан чарлып чоруткан. Эживис суурунун, кожуунун чонунга ачы-буянын чедирип чораан хүндүткелдиг сайгарлыкчы. Эживистин уругларына, өөнүң иштинге, авазына, кады төрээнеринге, дөргүл-төрелдеринге ханы кажыыдалывысты илередип тур бис.

Бай-Тайга кожуунун сайгарлыкчылары.

Бистиң ынак эживис

Эрес Монгушович САНЧАА

амы-тынындан, чырык өртемчиден эрте чарлып чоруткан. Эживис дузаарга, биче сеткилдиг, эдержи чоруур эш-өөрүнүн бүзүрелдиг эки чораан, эживистин чырык овуру-хевир бистиң чүректеривиске кезээ мөңгөде артар. Эживистин чоок кижилеринге ханы кажыыдалды илередип тур бис.

Кызылда эштери.

Хертек Амырбитовна АНЧИМАА-ТОКА

Ноябрь 4-те 97 харлыында күрүнениң болгаш хей-ниитинин көскү ажылдакчызы, Салчак Калбак-хөрекович Токаның өөнүң ишти **Хертек Амырбитовна Анчимаа-Тока** мөчээн.

Х.А.Анчимаа-Тока 1912 чылдың январь 1-де Бай-Тайга кожуунун Көөп-Сөөк деп черинге аңчы арат-тың өг-бүлезинге төрүтүнгөн.

Төрээн республиказының амыдыралында өскерлишкыннерге оон сонугарлыг, хей-ниитинин ажылынга идепкейлиг киржир чүткүлүн чаа эрге-чагырга өскерип көргөн. Ону Барыын-Хемчик кожуунун чагыргазына секретарь-бижээчи кылдыр томуйлаан, 1931 чылда тыва аныяктарның өске төлээлеринин аразына Москваже Чөөн чүктүң ажылчы чоннарының Коммунисттик университетинче өөредип чоруткан. 1935 чылда өөредилгезин дооскаш, Х.А.Анчимаа-Тока аныяктарның революстуг эвилелин ТК-зынга ажылдап, ТАРН ТК-зының херэеженнер ортузунга ажыл чорудар талазы-биле килдисти эргелекчилеп турган, 1940 чылдан эгелеп, Тыва Арат Республиканың Биче Хуралының Президиумун (парламентизинин) баштай берген.

Ада-чурттуң Улуг дайынының чылдарында Х.А.Анчимаа-Тока акы-дунмалышкы совет чонга дуза кадар талазы-биле ажылдарның

кол организатору турган. Тываның СССР-ниң составына киреринге оон ачы-дузазы база улуг. 1944 чылдан 1961 чылга чедир Хертек Амырбитовна Тыва областың күүсекчи комитетинин Даргазының оралакчызына, 1962 чылдан 1972 чылга чедир – Тыва АССР-ниң Сайыттар Чөвүлелинин Даргазының оралакчызына ажылдаан.

Улус өөредилгезинин, эртем-нин, культураның болгаш уран чүүлдүн тургустунарының болгаш оон сайзыралының бүгү төөгүзү, Тываның социал амыдыралының кылдыг хей ажылдарының шийтпирлеттингени оон ады-биле тудуш. Ол аныяктар, херэеженнер болгаш өске-даа хей-ниити организацияларының ажыл-чорудулгазын чедишкынниг болгаш билдиг харылзаштырып келген, Совет-моол найрал нитилелинин Тывада салбырының даргазы турган, Бүгү-делегейниң Херэеженнер конгрессинге делегат бооп сонугаткан, ол кезээде чонунун аразына чоруур болгаш алдарлыг болгаш хүндүткелдиг ажылдакчы чораан.

Бо бүгү чылдар дургузунда Москвага студент чораан чылдарында-ла күзеп чорааны бодалын: Тываны бай-шыдалдыг, күш-ажылчы болгаш хүндүлээчел чоннуг кылдыр көрүскээн. Изиг күзелин чоокшуладырынга бүгү-ле чүвени кылып турган.

Х.А.Анчимаа-Тока ТАР-ның ийи орденнери-биле, Ленин, Күш-ажылдың Кызыл Тук, «Хүндүткелдин Демдээ» орденнери-биле, хей-хей медальдар-биле шаңнаткан, оон иштинде Моолдун Күрүне медальдары база бар. Оон ады Тыва Республиканың «XX чүс чылдың алдарлыг кижилери» деп Күрүне номунче кезээ мөңгөде кири бижиттинген.

Хертек Амырбитовнаның чырык овуру-хевир болгаш оон күрүне тургузуунга, социал-экономика хөгжүлдөгө болгаш төрээн республиказының сайзырал тургустунарына кириген улуг үлүг-хуузу хей нациялыг тыва чонга тураскаал бооп кезээ мөңгөде артар.

Ш.В.Кара-оол, Х.Д.Монгуш, В.Г.Вальков, Ш.С.Иргит, С.И.Тен, А.П.Дамба-Хуурак, И.В.Чучев, А.М.Монгал, В.Ю.Урбан, А.С.Попов, В.А.Кочергин, К.Т.Даваа, В.О.Донгак, П.А.Морозов, Г.Ч.Ширшин, Ч.Д.Б.Ондар, В.Е.Серяков, Ш.Д.Ооржак, К.А.Бичелдей, К.С.Шойгу, М.К.Шырап, Т.Ч.Норбу, К.А.Маспык-оол, Д.К.-Х.Ооржак, А.К.Канзай, В.Н.Тунев, В.Т.Ховалыг, М.С.Монгуш, Р.Б.Күжүгет.

Күрүнениң болгаш хей-ниитинин билдингир ажылдакчызы Хертек Амырбитовна Анчимаа-Тока-биле чарлып байырлажыры Улусчу чогадылга бажыңына ноябрь 7-де 9.00 шактан 10.30 шакка чедир болур.

Тыва Республиканың Улуг Хуралының Хоойлужудулга палатаның депутаттары база Аппарады Тываның көскү күрүне ажылдакчызы, Тыва Арат Республиканың Биче Хуралының Даргазы, Тыва АССР-ниң Сайыттар Чөвүлелинин Даргазының оралакчызы чораан

Хертек Амырбитовна АНЧИМАА-ТОКАНЫҢ

мөчээни-биле холбаштыр чоок кижилеринге база төрелдеринге ханы кажыыдалды илередип тур.

Бодунун бедик хамааты хүлээлгезин ыдыктыг кылдыр күүсеткен ажыл-херекчи, быжыг тура-сорукут херэежен өгбевис Хертек Амырбитовнаның дугайында тураскаал бистиң чүректеривиске кезээ мөңгөде артар.

РФКП-ниң Тывада республика комитеди Тываның күрүнениң болгаш хей-ниитинин көскү ажылдакчызы, күш-ажылдың хоочуну **Хертек Амырбитовна АНЧИМАА-ТОКАНЫҢ**

мөчээни-биле холбаштыр оон чоок кижилеринге болгаш дөргүл-төрелдеринге ханы кажыыдалды илередип тур.

ШЫН

Индекс 667000.
Кызыл хоорай,
Красноармейская, 100.

ТУРГУЗУКЧУЗУ: Тыва Республиканың Чазаа.

Кол редактор С.С.МОНГУШ.

РЕДАКЦИЈАНЫҢ ТЕЛЕФОННАРЫ:

Кол редактор — 2-01-35, кол редакторнун оралакчызы — 2-19-87, тел/факс (394-22) 2-17-94, бухгалтерия — 2-17-91.

КИЛДИСТЕР: нийтиел-политиктиг килдис — 2-18-10, культура, өөредилге — 2-03-88, чагаа — 2-03-87, көдээ ажыл-агый, очулга — 2-17-09, улуттук — 2-40-77. e-mail: shyn@tuv.ru

Солун келбейн барганда, 3-14-94 телефонче долгаар.

Неделяда үш катал үнер. Хемчээли парлаан 2 ама.

Тираж 7950. Чагыт 127. Номери парлаатже дужаганы:

график езугаар — 22.00, херек кырында — 20.00.

АГАР САНЫВЫС: № 40703810400000010000 Б ОАО Банк «Тувакредит», Кызыл ИНН—1701008465; корр сч 30101810600000000729 БИК 049304729.

Россия Федерациязының Парлалга, телерадио-дамчыдылга болгаш массалыг коммуникациялар херектеринин талазы-биле яамызының Ортаагы Сибирде регионнар аразының девискээр эргелели «Шын» солуну 2004 чылдың май 14-те эде бүрүткээн.

Херечилелдин дугаары — ПИ № 16-0510. Индекс 11530, 31730. ТР-ниң «Тываполиграф» унитарлыг күрүнениң бүдүрүлгезинге парлаан (Кызыл, Шетинин-Кравченко, 1).

Солунда парлаттыг материалдарның авторларының бодалдары редакцияны туружу-биле дүүшпейн барып болур. Айыттыг саннары болгаш өске-даа фактылары, дыңнадылганы дээш авторлар боттары харыылаар.